

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ได้แก่ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์กวย-กวย (ส่วย) การสืบสร้างระบบเสียงภาษากะตูกิกโบราณ แนวคิดทฤษฎีว่าด้วยการแปรและการเปลี่ยนแปลงทางเสียง การสืบสร้างภาษา (reconstruction) และตัวอย่างงานวิจัยเรื่องการเปลี่ยนแปลงและการแปรทางเสียง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 กลุ่มชาติพันธุ์ส่วย(กวย-กวย)

“ส่วย” เป็นกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่มที่พูดภาษาตระกูลมอญ-เขมร มหาตระกูลออสโตรเอเชียติก มีถิ่นที่อยู่กระจายทั่วไป ในบริเวณสองฝั่งแม่น้ำโขง ในเขตพื้นที่ประเทศไทยส่วนใหญ่ อาศัยอยู่ภาคอีสานตอนใต้ บริเวณที่ราบระหว่างแม่น้ำมูลกับเทือกเขาดงรัก ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ส่วนใหญ่จะตั้งบ้านเรือนกระจายอยู่ในบริเวณที่ราบสูงบอลิเวน (Boliven Plateau) ทางภาคใต้ของประเทศ และในประเทศกัมพูชา เราสามารถพบชาว “ส่วย” อาศัยอยู่ทั่วไปตามบริเวณทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนเหนือ และบางส่วนของตอนกลางของประเทศ

“ส่วย” สันนิษฐานว่าจะมาจากคำว่า “ไพร่ส่วย” ซึ่งเป็นระบบการเกณฑ์แรงงานของไทย โดยผู้ใดไม่สามารถมาทำงานหรือเสียเงินให้กับทางการได้ ก็จะถูกกำหนดให้ส่งเป็นสิ่งของแทนระบบดังกล่าวมีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาหรือก่อนหน้านั้น แต่ในสมัยรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ได้นำมาใช้อย่างจริงจังกับชนพื้นเมืองที่ได้รับการเรียกขานว่า “เขมรป่าดง” ซึ่งอาศัยอยู่บริเวณภาคอีสานตอนใต้ได้แก่ จังหวัดสุรินทร์ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ ของประเทศไทย ไปจนถึงแขวงอัตตะปือ ของสปป.ลาว โดยชนพื้นเมืองเหล่านี้ต้องส่งของป่าเรียกว่า “ส่งส่วย” ให้กับราชการตามอัตราที่กำหนด ต่อมาในรัชกาลที่ 4 การหาของป่าเป็นไปด้วยความยากลำบาก ไม่มีสิ่งของที่จะส่งส่วยจึงเอาตัวคนมาส่งเพื่อให้ทำงานทดแทน เรียกว่าการส่ง “ส่วยคน” คนที่มาเพื่อทำงานทดแทนเหล่านี้จึงถูกเรียกว่า “คนส่วย” (จิตร ภูมิศักดิ์ 2519: 287) ดังนั้น “ส่วย” จึงเป็นชื่อที่ใช้เรียกกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูลมอญ-เขมรหลายกลุ่มที่มีสาขาหรือสาขาย่อยแตกต่างกัน และคนเหล่านี้ในอดีตเคยถูกส่งมาเป็นแรงงานในกรุงเทพมหานคร

ในประเทศไทย กลุ่มชาติพันธุ์ส่วยซึ่งภาษาถูกจัดอยู่ในสาขากะตูกิก (Katuic) จะเรียกตนเองว่า กวย หรือกวย ขึ้นอยู่กับความแตกต่างของระบบเสียงสระในแต่ละถิ่น ส่วนชื่อ “ส่วย” นั้น

เป็นคำที่ใช้เรียกโดยคนภายนอก ในกัมพูชา มีทั้งกลุ่มชาติพันธุ์ที่เรียกตนเองว่า "Souy"¹ ซึ่งพูดภาษาในสาขาเพียริก (Martin 1975:95) และกลุ่มที่เรียกตนเองว่า "กวย"(Kui) ซึ่งพูดภาษาตระกูลกุ่มกวยนี้อาศัยอยู่บริเวณเทือกเขาแดงเร็ก บางครั้งจะถูกเรียกว่าส่วย (Soai)² (Sokhamphu 1975:82) นักเดินเรือชาวฮอลแลนด์ ชื่อ ลินสกอตเต็น (Linschotten) ได้พบกับชาวกวยจำนวนมาก เมื่อครั้งเดินเรือมายังกัมพูชาเมื่อปีค.ศ.1579 และได้แบ่งกลุ่มย่อยออกเป็น 5 กลุ่ม ตามคำว่า "ไซ" ในภาษานี้ (วรรณภา เทียนมี 2357:4)

ใน สปป.ลาว มีกลุ่มชาติพันธุ์ "ส่วย" หลายกลุ่ม ได้แก่กลุ่มที่เรียกตนเองว่า "กวย" มีถิ่นฐานที่แขวงจำปาสักและสาละวัน (Ferdus 1974) ซึ่งเป็นผู้พูดภาษาสาขาตระกูลกุ่ม ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งคือส่วยบ้านหยุกทุ่ง แขวงเซกอง (ธีระพันธ์ ล. ทองคำ 2544 : 114) ซึ่งภาษาจัดอยู่ในสาขาบายนาริก (Bahnaric) นอกจากนั้นจากข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ของแขวงสะหวันนะเขต ยังมีกลุ่มที่เรียกว่า "ส่วยบรู" ซึ่งจัดอยู่ในสาขาตระกูลกุ่มเช่นเดียวกัน (สุกัญญา เอมอิมธรรม 2544:26)

ในกัมพูชาชาวกวยมีถิ่นฐานกระจายอยู่ทางตอนเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศ โดยพบมากที่จังหวัดพระวิหาร สตึงเตรง รัตนคีรี กำปงธม และกระเจะ จากข้อมูลของเอมานูเอล เลเฟแบร์ (Lefebre Emmanuel, 2000) ได้แสดงจำนวนประชากรของชาวกวยดังนี้ จังหวัดพระวิหาร 16,220 คน สตึงเตรง 1,707 คน กระเจะ 5,216 คน และ รัตนคีรี 453 คน

อิริค ไฮเดินฟาเดิน (Seidenfaden 1952) ได้ประมาณการจำนวนประชากรชาวส่วยในประเทศไทยไว้เมื่อปี 1917ว่า มีชาวส่วยประมาณ 106,390 คน ตั้งถิ่นฐานหนาแน่นในเขตแดนทางเหนือสุดอยู่ที่ลำน้ำมูล เขตแดนทางใต้อยู่ที่เทือกเขาแดงเร็ก ทางตะวันตกอยู่ที่ลำน้ำชีน้อย จังหวัดบุรีรัมย์ ไฮเดินฟาเดินได้แบ่งส่วยในประเทศไทยออกเป็น ส่วยแท้, ส่วยไทย-ลาว และส่วยเขมร สำหรับส่วยไทย-ลาวนั้น ได้แบ่งออกเป็น 4 พวกใหญ่ๆ โดยใช้เกณฑ์คำศัพท์ที่แปลว่า "อะไร" คือ กวยไม (หรือ กวยมะไ) กวยอิมลอ กวยอิมลัว ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งเรียกตนเองว่า "เยอ" ซึ่งกลุ่มนี้จะถือว่าตนเองเป็นคนละพวกกับกลุ่มกวย

จอห์นสตัน (Johnston 1976) แบ่งกลุ่มย่อยออกเป็นสองพวกใหญ่ๆ คือ กวย-กวย และ กวยอิมลอ นอกจากนั้น สมอลลีย์ (Smalley 1964) ยังได้ประมาณประชากรชาวส่วยใน 2 จังหวัดนี้ว่ามีประมาณ 220,920 คน

แวนเดอร์ ฮาก (Vander Haak 1990) ได้สำรวจหมู่บ้านกวย-กวย พบว่า ในจังหวัดสุรินทร์ มีหมู่บ้านที่พูดภาษากวย 140 หมู่บ้าน ภาษากวย 163 หมู่บ้าน รวม 303 หมู่บ้าน ใน

¹ บทความนี้ Martin เขียนเป็นภาษาฝรั่งเศส ดังนั้น Souy น่าจะอ่านว่า ซุย หรือ ซุย เช่นเดียวกับ Kouy ซึ่งอ่านว่า กุย หรือ กุย หรือ Soukhouma ชื่อเมืองสุขุมา ซึ่งเป็นการสะกดคำแบบภาษาฝรั่งเศส

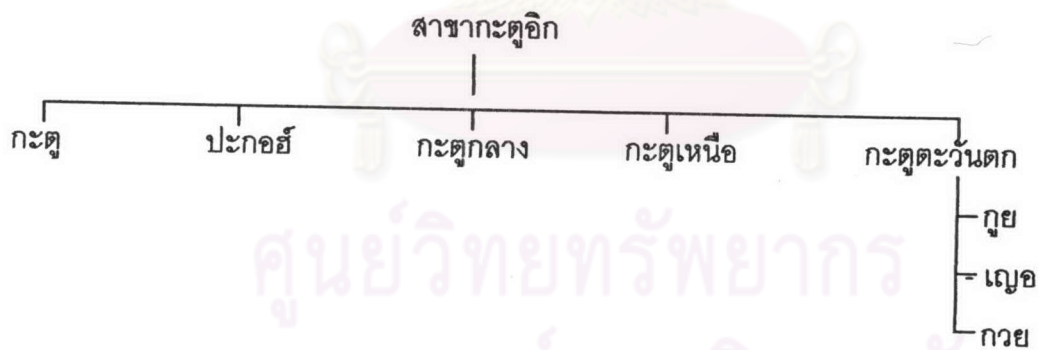
² บทความนี้เขียนเป็นภาษาอังกฤษ Soai จึงน่าจะอ่านว่า ส่วย

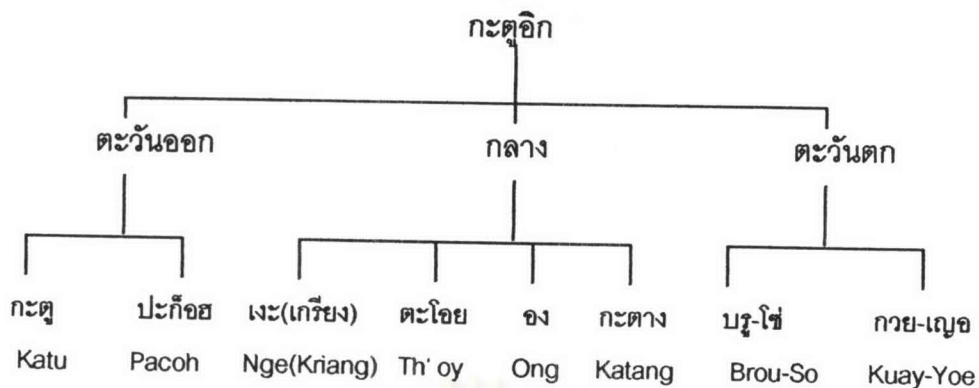
จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า มีบ้านกวย 77 หมู่บ้าน กวย 146 หมู่บ้าน รวม 223 หมู่บ้าน รวมหมู่บ้านกวย-กวยใน 2 จังหวัด มีจำนวน 526 หมู่บ้าน ประชากรชาวกวย-กวยในจังหวัดสุรินทร์โดยประมาณ มีกวย 58,800 คน กวย 68,460 คน รวม 127,260 คน จังหวัดศรีสะเกษ มีกวย 32,130 คน กวย 61,530 คน รวม 93,660 คน รวมประชากร กวย-กวย ใน 2 จังหวัดนี้ ประมาณ 220,920 คน และได้พบว่า กวยปรีอใหญ่ (มี 5 หมู่บ้านใน ต.ปรีอใหญ่ อ.ขุนันธุ์) มีระบบเสียงและคำศัพท์คล้ายคลึงกับกวยในบันทึกของ ปอล เลวี ซึ่งพูดที่เมืองมลูไพรในกัมพูชา

วรรณนา เทียนมี(2537) ในงานวิจัยการกระจายของภาษาส่วย(กวย) ได้แบ่งภาษาย่อยออกเป็น กวย-กวย และกวย-กวย พบว่า มีประชากรส่วยใน 4 จังหวัด รวม 273,570 คน แบ่งออกเป็น ประชากรในจังหวัดอุบลราชธานี 6,916 คน ศรีสะเกษ 105,852 คน สุรินทร์ 119,506 คน และบุรีรัมย์ 41,296 คน นอกจากนั้นยังพบว่ายังมีส่วยจำนวนเล็กน้อยที่ปราจีนบุรี มหาสารคาม นครราชสีมา และสุพรรณบุรี อีกด้วย

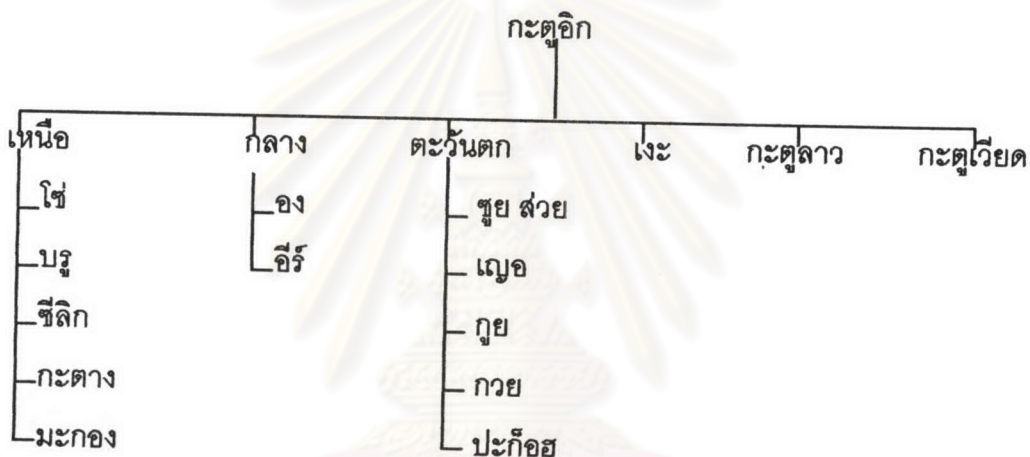
นักภาษาศาสตร์ จัดให้ส่วยกลุ่มที่เรียกตนเองว่ากวย-กวยอยู่ในสาขากะตูกิก ตระกูลมอญ-เขมร มหาตระกูลออสโตรเอเชียติก (Thomas and Headley 1970, Diffloth 1974, 1989, Smith 1981, Miller 1996 และ ธีระพันธ์ ล. ทองคำ 2544) โดยนักภาษาศาสตร์เหล่านี้มีแนวคิดในการแบ่งภาษาย่อยของสาขากะตูกิกที่สอดคล้องและแตกต่าง ดังแผนภูมิการจัดแบ่งของนักภาษาศาสตร์แต่ละท่าน ต่อไปนี้

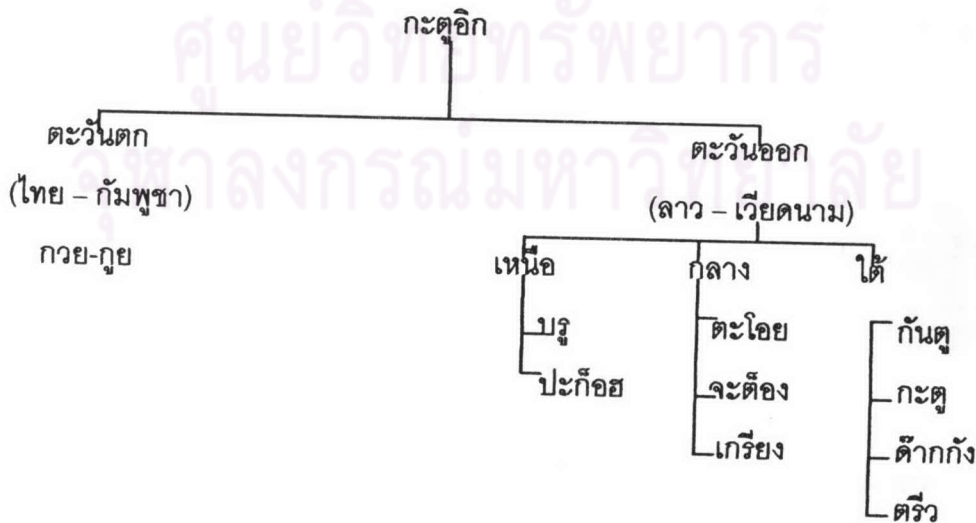
ภาพที่ 2.1 แผนภูมิแสดงแบ่งกลุ่มย่อยของภาษาในสาขากะตูกิก โดย สมิต (Smith 1981)

ภาพที่ 2.2 แผนภูมิแสดงแบ่งกลุ่มย่อยของภาษาในสาขากะตือก โดย ดิฟฟลือธ (Diffloth (1989)

ภาพที่ 2.3 แผนภูมิแสดงการแบ่งกลุ่มย่อยของภาษาในสาขากะตือก โดยมิลเลอร์(Miller1996)

ภาพที่ 2.4 แผนภูมิแสดงกลุ่มย่อยของภาษาในสาขากะตือก โดย ชีระพันธ์ ล.ทองคำ (2544)

นักภาษาศาสตร์จัดให้ กวย-กวย เป็นภาษาในกลุ่มกะตูกิกตะวันตก ในขณะที่สมิท (Smith 1981) และ ดิฟฟลือธ (Diffloth 1989) ถือว่า เญอ (Nyeu, Yoe) เป็นภาษาหนึ่ง แต่ธีระพันธ์ ไม่ได้กล่าวถึงภาษานี้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะถือว่าภาษาดังกล่าว เป็นเพียงถิ่นหนึ่งของกวย-กวย

ดิฟฟลือธ จัดให้ บรู ไช่ กวย กุย และเญอเป็นกลุ่มตะวันตกทั้งหมด แต่ธีระพันธ์ให้ ภาษา บรูและไช่อยู่ในกลุ่มเหนือ และให้กวย-กวยอยู่ในกลุ่มตะวันตก ด้วยเหตุผลที่ว่า บรูและไช่มีในประเทศไทยเพียงจำนวนน้อย และทั้งสองกลุ่มนี้อพยพมาจากกลุ่มใหญ่ทางตะวันออกและทางเหนือ ส่วนกวย-กวยนั้น มีประชากรอยู่ในไทยและกัมพูชาหนาแน่น และอยู่ในบริเวณนี้มาช้านาน

2.2 ภาษากะตูกิกโบราณ

นักภาษาศาสตร์ ที่สืบสร้างภาษากะตูกิกโบราณ คือ ดิฟฟลือธ (Diffloth 1992 b) เปรอด (Perios 1996) ธีระพันธ์ ล.ทองคำ 2544 ส่วน โธมัส (Thomas Dorothy 1967) ซึ่งสืบสร้างเฉพาะภาษากะตูกิกตะวันออกโบราณ ผลการสืบสร้างทำให้ได้ระบบเสียงในภาษาโบราณที่คล้ายคลึงและแตกต่างดังนี้

2.2.1 ภาษาปัจจุบันที่ใช้ในการสืบสร้าง

เปรอดสืบสร้างภาษา จากข้อมูลที่เป็นพจนานุกรมและงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว จำนวน 4 ภาษา ได้แก่ ภาษากวย (ประเสริฐ ศรีวิเศษ 2521) บรู (ธีระพันธ์ ล.ทองคำ และสี พึ่งปา 2523) ปะกือฮ (Watson, et al 1976) กะตูกู (Costello 1971) โดยสืบสร้างระบบเสียงและศัพท์ จำนวน 1241 คำ ในภาษากะตูกิกโบราณ

ธีระพันธ์ ล.ทองคำ ใช้ข้อมูลทั้งที่เป็นเอกสารและงานวิจัยที่เก็บข้อมูลด้วยตนเอง งานวิจัยที่เป็นเอกสารได้แก่ ภาษากวย (ไทย) บรู (ไทย) บรู (เวียดนาม) ไช่ (ไทย) ส่วย (สปป.ลาว) ปะกือฮ (เวียดนาม) และกะตูกู (เวียดนาม) ส่วนงานวิจัยภาคสนามด้วยตนเองใน แขวงเซกอง สปป.ลาว ได้แก่ ภาษากะตูกู กันตูกู ตะโอย เกรียง จะตืออง ตริว และด้ากกัง โดยสืบสร้างระบบเสียงและศัพท์จำนวน 1406 คำในภาษากะตูกิกโบราณ

ดิฟฟลือธ ใช้ข้อมูลเอกสารจากภาษา ปะกือฮ (Watson et, al 1976) เงะ (Smith 1976) บรู (Miller 1976) บรู (ธีระพันธ์ ล.ทองคำและสีพึ่งปา 2523) กุย (ประเสริฐ ศรีวิเศษ 2521) ส่วย (Ferlus 1974) กะตูกู (Costello 1976) และไช่ โดยใช้คำศัพท์ 138 คำ จุดมุ่งหมายหลักคือเพื่อแสดงระบบสระภาษากะตูกิกโบราณ

โดโรธี โธมัส ใช้ข้อมูลเอกสารจากภาษา บรู ปะกือฮ และกะตูกู ในเวียดนาม เพื่อสืบสร้างเฉพาะภาษากะตูกูตะวันออกโบราณ

2.2.2 ผลการสืบสร้าง

การสืบสร้างภาษาอะคูติกโบราณของนักภาษาศาสตร์ สรุปได้ดังนี้

2.2.2.1 พยัญชนะต้น

ธีระพันธ์ ล.ทองคำ สืบสร้างพยัญชนะต้น 22 หน่วยเสียง เปรอส 29 หน่วยเสียง ดิฟไลธ 21 หน่วยเสียง และ โธมัส 24 หน่วยเสียง ทั้งนี้ ธีระพันธ์ สืบสร้างชุดเสียงกักลมเข้าโฆชะ (implosive) *b *d *f ส่วนเปรอส สืบสร้างชุดเสียงกักลมที่เสี้ยนเสียง *ʔb *ʔd *ʔj ขณะที่ เสียง *f หรือ *ʔj ไม่ปรากฏในการสืบสร้างของ ดิฟฟลิวและ โธมัส นอกจากนั้น เปรอส ยังได้สืบสร้างให้พยัญชนะต้นก้องกังวาน (sonorant) มีทั้งเสียงโฆชะและเสียงอโฆชะ โดย พยัญชนะต้นก้องกังวานโฆชะโบราณจะกลายเป็นเสียงโฆชะที่เกิดร่วมกับสระลักษณะน้ำเสียงโฆชะต่ำทุ้มในภาษาปัจจุบัน ส่วนเสียงอโฆชะโบราณจะกลายเป็นเสียงโฆชะที่เกิดร่วมกับสระลักษณะน้ำเสียงโฆชะปกติ แต่ ธีระพันธ์ และดิฟฟลิว สืบสร้างให้มีเฉพาะเสียงโฆชะเท่านั้น ทั้งนี้ในการสืบสร้างของธีระพันธ์ กำหนดให้มีความแตกต่างที่พยางค์รองหรือที่เสียงสระ เช่น

เปรอส	ธีระพันธ์	
*kər nha:	*k(ə)r na:	ทาง
*sər nua	*s(ə)r no:	เดียนี่
*sə mhu:ʔ	*s(ə) mu:c	มด
*hər mi:t	*h(ə)r miət	ขมื่น

พยัญชนะต้นจากการสืบสร้างของนักภาษาศาสตร์ทั้ง 3 ท่าน ได้แสดงเปรียบเทียบไว้ใน ตารางที่ 2.1

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2.1 เปรียบเทียบเสียงพยัญชนะต้นภาษากะตุอิกโบราณ จากการสืบสร้างของ อีระพันธ์ ดิพล็อด เปรอด และ โธมัส

หน่วยเสียงพยัญชนะต้นภาษากะตุอิกโบราณ	อีระพันธ์	ดิพล็อด	เปรอด	โธมัส
กักอโฆษะ *p *t *c *k *ʔ	✓	✓	✓	✓
กักโฆษะ *b *d *j (*ʔ ³) *g	✓ ✓	✓ ✓	✓ ✓	✓ -
กักลมเข้าโฆษะ *ʔ (*ʔb) *d (*ʔd) *f (*ʔj)	✓ ✓	✓ -	✓ ✓	✓ -
ก้องกังวานโฆษะ *m *n *ŋ *ŋ *w *l *r *j	✓ ✓	✓ ✓	✓ ✓	✓ ✓
ก้องกังวานอโฆษะ *m̥ *n̥ *ŋ̥ *ŋ̥ *w̥ *l̥ *r̥ *j̥	- -	- -	✓ ✓	- -
เสียดแทรกอโฆษะ *s *h	✓	✓	✓	✓

2.2.2.2 พยัญชนะควบกล้ำ

เปรอดไม่สืบสร้างพยัญชนะต้นควบกล้ำในภาษากะตุอิกโบราณเลยทั้งนี้เพราะถือว่าคำควบกล้ำในภาษาปัจจุบันมาจากการร่อนของพยางค์รองในภาษาโบราณ ดิพล็อด ถึงแม้จะมีการสืบสร้างพยัญชนะควบกล้ำ แต่เนื่องจากมุ่งเน้นที่จะสืบสร้างเสียงสระ จึงไม่ได้การอธิบายแนวคิดในการสืบสร้างพยัญชนะควบกล้ำชัดเจน อีระพันธ์ สืบสร้างพยัญชนะควบกล้ำ 15 เสียงได้แก่ *pr *pl *tr *cr *kr *kl *br *dr *jr *gr *gl *br *dr *bl *sr

2.2.2.3 พยัญชนะท้าย

งานวิจัยของดิพล็อด เน้นประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างระบบสระภาษากะตุอิกโบราณกับการเกิดลักษณะน้ำเสียงในภาษาลูกในปัจจุบัน ในงานที่ตีพิมพ์ไม่ได้แสดงจำนวนพยัญชนะท้ายไว้ เปรอดสืบสร้างพยัญชนะท้าย 16 เสียง อีระพันธ์ และโธมัส สืบสร้างไว้ 15 เสียง เท่ากัน เสียงพยัญชนะท้ายที่ปรากฏตรงกันทั้ง เปรอด อีระพันธ์ และ โธมัส ได้แก่ *p *t *ʔ *m *n *ŋ *ŋ *w *l *r *j *h

เสียงที่ปรากฏเฉพาะในการสืบสร้างของเปรอด ได้แก่ *jh *jʔ *-wh *-wʔ

เสียงที่ปรากฏเฉพาะในการสืบสร้างของอีระพันธ์ และโธมัส ได้แก่ *-c *-k *-s

³ เปรอด สืบสร้างให้เป็น *ʔ ขณะที่นักภาษาศาสตร์ท่านอื่น สืบสร้างให้เป็น *j

2.2.2.4 สระ

โรมัน เปรอด และอีระพันธ์ สืบสร้างสระเดี่ยวเสียงสั้น 11 หน่วยเสียง และ เสียงยาว 11 หน่วยเสียง ดิฟลือธสืบสร้างสระสั้น 10 หน่วยเสียง และสระยาว 10 หน่วยเสียง เสียงสระที่ไม่ปรากฏในการสืบสร้างของดิฟลือธคือ *ɒ *ɔ:

ตารางที่ 2.2 เปรียบเทียบสระเดี่ยวภาษาอะตุอิกโบราณ จากการสืบสร้างของ อีระพันธ์ ดิฟลือธ เปรอด และโรมัน

สระภาษาอะตุอิกโบราณ	อีระพันธ์	ดิฟลือธ	เปรอด	โรมัน
*i *i:	✓	✓	✓	✓
*e *e:	✓	✓	✓	✓
*ɛ *ɛ:	✓	✓	✓	✓
*u *u:	✓	✓	✓	✓
*y *y:	✓	✓	✓	✓
*ʌ *ʌ:	✓	✓	✓	✓
*a *a:	✓	✓	✓	✓
*o *o:	✓	✓	✓	✓
*ɔ *ɔ:	✓	✓	✓	✓
*ɒ *ɒ:	✓	-	✓	✓

เปรอด สืบสร้างสระประสม 22 หน่วยเสียง โรมัน 14 หน่วยเสียง อีระพันธ์ 9 หน่วยเสียง ส่วนดิฟลือธ กำหนดให้มีเพียง 5 หน่วยเสียง ดูสรุปในตารางที่ 2.3

ตารางที่ 2.3 ตารางแสดงการเปรียบเทียบระบบสระประสมภาษาอะตุอิกโบราณ

สระ	อีระพันธ์	ดิฟลือธ	เปรอด	โรมัน
*ie	--	--	✓	✓
*iɛ	✓	✓	✓	--
*iə	✓	--	✓	✓
*ia	✓	✓	✓	✓
*io			✓	
*iʌ	--	--	✓	--
*ie	--	--	✓	--
*iɛ	--	--	✓	--
*iə	--	--	✓	--

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

*ia	✓	✓	✓	✓
สระ	ธีระพันธ์	ดิพล็อด	ปรอด	โรมัส
*iΛ			✓	
*ia			✓	
*io			✓	
*iu	--	--	✓	--
*ui	--	--	✓	--
*uo	✓	--	✓	--
*ua	✓	✓	✓	--
*uo	✓	--	✓	--
*uw	✓	✓	✓	--
*ud	--	--	✓	--
*əε	--	--	✓	--
*əa	--	--	✓	--
*ou	--	--	--	✓
*aε	--	--	--	✓
*ea	--	--	--	✓
*yi	--	--	--	✓
*yu	--	--	--	✓
*oa	--	--	--	✓
*ei	--	--	--	✓
*ea	--	--	--	✓
*วΛ	✓	--	--	✓
*vo	--	--	--	✓

จากตาราง 2.3 จะเห็นว่า การสืบสร้างสระประสมของโรมัส รูปสืบสร้างทั้งหมดของสระประสมมีความแตกต่างจากการสืบสร้างของนักภาษาศาสตร์ท่านอื่นๆมาก ทั้งนี้เพราะเป็นการสืบสร้างเฉพาะภาษากะตูกิตะวันตกโบราณเท่านั้น ข้อมูลที่ใช้ในการสืบสร้างเป็นภาษาที่พูดในประเทศเวียดนามเพียงกลุ่มเดียว ส่วนนักภาษาศาสตร์ท่านอื่นซึ่งสืบสร้างภาษากะตูกิโบราณ ใช้ข้อมูลทางภาษาคครอบคลุมอาณาบริเวณที่มีผู้พูดภาษาสาขากะตูกิซึ่งได้แก่ ประเทศไทย กัมพูชา สปป.ลาว และเวียดนาม

2.2.2.5 พยางค์รอง

พยางค์รองจะเกิดหน้าพยางค์หลักในคำสองพยางค์และเป็นพยางค์ที่ไม่ลงเสียงหนัก ซีระพันธ์ สืบสร้างพยางค์รองในภาษากะตุกโบราณไว้ 4 ลักษณะใหญ่ๆ ได้แก่

*CV- เช่น *tapes 'เซี่ยตั้ง' *CVI- เช่น *həlmwul 'เมฆ' *CVr- เช่น *kəre:p 'ตะขาม' *CVN- เช่น *səmbə:r 'หงอนไก่' และได้สรุปว่า พยางค์รองเหล่านี้ บางพยางค์เป็นพยางค์ที่เป็นส่วนหนึ่งของคำ ดังตัวอย่างข้างต้น แต่บางพยางค์เป็นหน่วยเติมหน้าศัพท์ซึ่งมีบทบาทและหน้าที่ทางไวยากรณ์ เช่น *ce:t 'ตาย' *k(ə)ŋce:t 'ฆ่า (ทำให้ตาย)' *k(ə)ŋ -- 'ทำให้' เป็นหน่วยเติมหน้าศัพท์ที่เปลี่ยนกริยากรรมเป็นกริยาการิต

2.2.3 แนวคิดในการสืบสร้าง

นักภาษาศาสตร์มีความเห็นตรงกันว่า สระลักษณะน้ำเสียงโฆชะต่ำหุ้ม เกิดจากการสูญเสียความก้องของพยัญชนะต้นกักโฆชะ ขณะเดียวกัน พยัญชนะต้นกักลมเข้าโฆชะโบราณจะกลายเป็นพยัญชนะต้นกักโฆชะในปัจจุบัน ดูการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวในตารางที่ 2.4

ตารางที่ 2.4 การเปลี่ยนแปลงพยัญชนะต้นกักโฆชะโบราณมาเป็นพยัญชนะต้นกัก ในภาษาปัจจุบัน

พยัญชนะต้นโบราณ	พยัญชนะต้นปัจจุบัน	ลักษณะน้ำเสียง
*p *t *c *k	p t c k	สระโฆชะปกติ
*b *d *j *g	p t c k	สระโฆชะต่ำหุ้ม
*b̥ *d̥	b d	สระโฆชะปกติ/ต่ำหุ้ม

ในพยัญชนะต้นก้องกังวาน (sonorant) มีแนวคิดที่แตกต่างระหว่างเปรออส กับ ซีระพันธ์ กล่าวคือ เปรออสกำหนดให้พยัญชนะต้นก้องกังวานโฆชะโบราณ (voiced sonorant) กลายเป็นพยัญชนะต้นโฆชะเกิดร่วมกับลักษณะน้ำเสียงโฆชะต่ำหุ้ม ส่วนพยัญชนะต้นก้องกังวานอโฆชะโบราณ (voiceless sonorant) จะกลายเป็นเสียงโฆชะซึ่งเกิดร่วมกับลักษณะน้ำเสียงโฆชะปกติ ในปัจจุบัน ดูตารางที่ 2.5

ตารางที่ 2.5 การกลายเป็นเสียงพยัญชนะต้นก้องกังวาน (sonorant) โบราณ มาสู่พยัญชนะต้นในปัจจุบัน จากการสืบสร้างของเปรออส

พยัญชนะต้นโบราณ	พยัญชนะต้นปัจจุบัน	ลักษณะน้ำเสียง
*m *n *ŋ *w *l *r *j	m n ŋ w l r j	โฆชะต่ำหุ้ม
*m̥ *n̥ *ŋ̥ *w̥ *l̥ *r̥ *j̥	m n ŋ w l r j	โฆชะปกติ

ธีระพันธ์ กำหนดให้พยัญชนะก้องกังวาน (sonorant) โบราณมีเพียงชุดเสียงโฆษะเท่านั้น ทั้งนี้เพราะจากข้อมูลในหลายภาษา มีจำนวนมากพอที่จะแสดงให้เห็นว่า ความแตกต่างของพยัญชนะต้นก้องกังวาน (sonorant) โบราณอยู่ที่พยางค์รองและเสียงสระ ไม่ใช่ความแตกต่างที่โฆษะหรืออโฆษะ ตัวอย่างเช่น

เปรออส	ธีระพันธ์	
*[t/d]əməw	*t(ə)mmo:	'หิน'
*hərmiet	*h(ə)rmi:t	'ขมื่น'
*səla:	*s(ə)la:	'ใบ'
*ʔənluaŋ	*ʔ(ə)nlə:ŋ	'ไม้'

ในขณะที่เปรออส ใช้การสืบสร้างภาษาโบราณจากข้อมูลเอกสาร โดยวิธีการหากฎการปฏิภาคของเสียงอย่างเคร่งครัด เพราะไม่เคยได้ยินภาษาจริงที่นำมาเป็นข้อมูล ทำให้ได้รูปสืบสร้างที่มีหลายรูปเกินไป ยากแก่การนำไปใช้อ้างอิง ธีระพันธ์ ปรับวิธีใหม่ เป็นแบบผสมผสาน คือ ดูภาพรวมการปฏิภาคของเสียงและใช้ประสบการณ์ในการทำวิจัยภาคสนามภาษาตระกูลมอญ-เขมร มากกว่า 20 ปี ทำให้ทราบแบบลักษณ์ของภาษาตระกูลมอญ-เขมร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในการใช้ภาษาหลายภาษาที่พูดในบริเวณใกล้เคียงกัน มีการยืมทั้งศัพท์และเสียงในอัตราที่สูงกว่าปกติ เป็นข้อมูลในการสืบสร้างภาษาโบราณ ช่วยเป็นแนวทางในการสังเคราะห์กฎที่ใช้ในการสืบสร้างแทนการอิงกฎที่เคร่งครัดเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ยังได้เน้นว่า การสืบสร้างระบบเสียงภาษาโบราณนั้น จำเป็นต้องสนใจด้วยว่า สัทลักษณะหรือลักษณะทางเสียงของเสียงสำคัญหรือหน่วยเสียงในระบบเสียงภาษาโบราณนั้นเป็นอย่างไร ทั้งนี้เพราะ ภาษาโบราณก็เป็นภาษาที่พูดโดยกลุ่มชนที่มีชีวิตอยู่ในอดีต เช่นเดียวกับภาษาปัจจุบันที่พูดโดยกลุ่มชนที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน (ธีระพันธ์ ล.ทองคำ 2544:144)

ดูเปรียบเทียบการสืบสร้าง ตามแนวคิดในการสืบสร้างภาษากะตุอิกโบราณ ของเปรออส และธีระพันธ์ ล.ทองคำ ในตารางที่ 2.6

ตารางที่ 2.6 เปรียบเทียบภาษากะตุอิกโบราณ จากการสืบสร้างของเปรออสและธีระพันธ์

เปรออส	ธีระพันธ์	ความหมาย
*ʔəlhəw	*bloh	จอมปลวก
*kəsaŋ~*həsaŋ~*kəsa:j	*k(ə)sej	พระจันทร์
*[h/sənlə:~*yəlu:~ *[p/b]əla:w~ *[h/s]ənlə:w	*p(ə)nlə:/*p(ə)law	ขาอ่อน

นอกจากนั้นธีระพันธ์ ล.ทองคำ ยังได้แสดงทัศนะต่อการเปลี่ยนแปลงทางเสียงจากภาษาโบราณมาสู่ภาษาลูกในปัจจุบันว่าเกิดจากการออกเสียงของผู้พูด(production) และการรับรู้ของผู้ฟัง(perception) ดังในตอนหนึ่งที่กล่าวว่า “ภาษาอะคูติกส่วนใหญ่เป็นภาษามีลักษณะน้ำเสียง(register language) ความแตกต่างของลักษณะน้ำเสียงของสระที่มีนัยสำคัญทางภาษาศาสตร์ระหว่างลักษณะน้ำเสียงก้องธรรมดา(modal voice) กับลักษณะน้ำเสียงก้องต่ำหุ้ม(breathy voice) พยัญชนะต้นโฆษะหรือเสียงก้องในอดีต *b *d *j *g ที่กำลังอยู่หรือเคยอยู่ในกระบวนการเปลี่ยนแปลงกลายเป็นเสียงอโฆษะหรือเสียงไม่ก้อง p t c k และสิ่งที่เกิดขึ้นกับพยัญชนะต้นมีผลกระทบต่อเสียงสระที่ตามมา คือ สระเดี่ยวอาจถูกทำให้เป็นสระเลื่อนหรือไม่ก็เป็นเสียงสระประสม ลักษณะน้ำเสียงก้องต่ำหุ้มทำให้คุณสมบัติของสระผิดเพี้ยนไปจากคุณสมบัติเดิม ความผิดเพี้ยนไปนี้มีผลต่อการรับรู้ (perception) การกลายเสียงสระในภาษาอะคูติกปัจจุบันในคำศัพท์ที่เคยมีพยัญชนะต้นเป็นเสียงในชุดพยัญชนะโฆษะ จึงไม่ค่อยมีรูปแบบที่แน่นอนเท่าที่ควร ในบางกรณีได้พัฒนากันไปคนละทิศละทางไม่เป็นไปตามกฎเสมอไป โชคดีที่ยังมีภาษาอะคูติกปัจจุบันบางภาษา เช่น กันตู ตริว ด้ากัก ที่เป็นภาษาไม่มีลักษณะน้ำเสียงและยังเก็บลักษณะทางเสียงแบบดั้งเดิมไว้ได้มาก จึงช่วยให้การสืบสร้างภาษาอะคูติกโบราณเป็นไปได้ (ธีระพันธ์ ล.ทองคำ 2544:145-146)

2.3 แนวคิดทฤษฎีว่าด้วยการแปรและการเปลี่ยนแปลงของภาษา

นักภาษาศาสตร์จะกล่าวถึง การแปร และการเปลี่ยนแปลงของภาษาในความหมายที่ต่างกันแต่มีผลต่อเนื่องกัน โดยทั่วไป การแปรคือการที่ภาษามีรูปแบบเบี่ยงเบนออกไปจากรูปเดิม แต่ก็ยังมีส่วนที่บ่งบอกได้ว่าเป็นสิ่งเดียวกันกับรูปเดิม การแปรเกิดได้ตลอดเวลา และมีหลายรูปแบบ เช่น เสียงๆหนึ่งอาจแปรได้หลายรูป เมื่อเวลาผ่านไป ถ้าผู้พูดหันกลับไปใช้รูปเดิม การแปรนั้นก็ไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลง แต่ถ้าหากรูปแปรรูปใดรูปหนึ่งได้รับความนิยมให้ใช้แทนรูปเดิม และรูปเดิมค่อยๆหายไป การเปลี่ยนแปลงในภาษานั้นก็เกิดขึ้น นักภาษาศาสตร์สำนักต่างๆ ได้เสนอแนวคิดทฤษฎีที่ว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงภาษาสรุปโดยสังเขปดังนี้

2.3.1 นักไวยากรณ์ใหม่ (The Neogrammarians)

นักไวยากรณ์ใหม่เป็นนักภาษาศาสตร์ภาคพื้นยุโรป ซึ่งประกอบด้วยบุคคลหลัก ได้แก่ ออกุส เลสเกียน (August Leskien) คาร์ล บรุคมานน์ (Karl Brugmann) เบอริโธลด์ เดลบรุค (Berthold Delbruck) เฮอริมานน์ พอล (Hermann Paul) และ อ็องตวน มิลเยต์ (Antoine Millet) มีแนวคิดและมุมมองการเปลี่ยนแปลงของภาษา สรุปประเด็นหลัก ได้ดังนี้

2.3.1.1 สมมุติฐานการเปลี่ยนแปลง

2.3.1.1.1 การเปลี่ยนแปลงทางเสียง เป็นกระบวนการที่ดำเนินไปอย่างสม่ำเสมอ โดยไม่มีข้อยกเว้น หมายความว่าถ้าเกิดการเปลี่ยนแปลงของเสียงขึ้น จะเกิดในทุกที่ และในทุกกรณี

แต่อย่างไรก็ตามกลุ่มนักไวยากรณ์ใหม่ ได้จำกัดขอบเขตของคำว่า การกลายเสียง (sound change) ว่า ต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทางกายภาพ และเป็นการเปลี่ยนแปลงทางสัทศาสตร์ (phonetic change) ไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากแรงกระตุ้นที่มาจากจิตใจ การเปลี่ยนแปลงทางเสียงจะเกิดเมื่อมีเงื่อนไขทางเสียง (conditioned change) นั่นคือ เมื่อมีสภาพแวดล้อมทางสัทศาสตร์ที่เอื้ออำนวย เช่น การเปลี่ยนแปลงแบบกลมกลืนเสียง เมื่อเสียงเป้าหมายอยู่ใกล้เคียงกับเสียงต้นแบบซึ่งเสียงต้นแบบมีอิทธิพลทำให้เสียงเป้าหมายต้องเปลี่ยนลักษณะบางประการไปคล้ายคลึงกับเสียงต้นแบบ เช่น in+proper = improper เสียง n ซึ่งเป็นเสียงเป้าหมายเปลี่ยนเป็น m เพื่อให้เป็นฐานกรณริมฝีปากเช่นเดียวกับต้นแบบ p หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง การเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปอย่างสม่ำเสมอ นั้น หมายถึงเฉพาะการเปลี่ยนแปลงด้วยปัจจัยทางสัทศาสตร์เท่านั้น (Hock 1991:35)

นอกจากนั้น การเปลี่ยนแปลงทางเสียงที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ยังจำกัดความเฉพาะในเวลาใดเวลาหนึ่ง ภายในชุมชน ภาษาใดภาษาหนึ่งเท่านั้น (Hock 1991:34)

จากคำจำกัดความของการเปลี่ยนแปลงทางเสียงดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางเสียงที่ดำเนินไปอย่างสม่ำเสมอ ไม่มีข้อยกเว้น หมายถึง กระบวนการกลายเสียงที่เกิดจากการกลมกลืนเสียง (assimilation) การลดความเข้มของเสียง (weakening) การสูญเสียเสียง (loss) เป็นต้น

การเปลี่ยนแปลงทางเสียง ด้วยกระบวนการอื่น ๆ ที่ขัดแย้งกับกฎแห่งความสม่ำเสมอ นั้น กลุ่มนักไวยากรณ์ใหม่ไม่จัดว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงทางสัทศาสตร์ (phonetic change) เพราะไม่มีกฎแห่งการเปลี่ยนแปลง (sound laws) กระบวนการเหล่านี้ เช่น การผลักเสียง (dissimilation) การสับเสียง (metathesis) การเพิ่มเสียง (epenthetic) การเพิ่มหรือลดพยางค์ เป็นต้น ซึ่งกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางเสียงเหล่านี้ จะถูกเรียกว่า การเปลี่ยนแปลงทางเสียงแบบไม่สม่ำเสมอ (irregular sound change หรือ sporadic change)

นอกจากนั้น กลุ่มนักไวยากรณ์ใหม่ ยังให้ข้อสังเกตว่า การเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปอย่างสม่ำเสมอ นั้น อาจมีปัจจัยอื่น ๆ ทำให้เกิดความไม่สม่ำเสมอ นั่นคือ เกิดการเทียบแบบ (analogy) และการยืม (borrowing) โดยอธิบายว่า การเปลี่ยนแปลงทางเสียง จะดำเนินไปโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบทางไวยากรณ์อย่างใดทั้งสิ้น แต่ก็ยังมีอีกกลไกหนึ่งที่ช่วยให้แก้ไขผลจากการเปลี่ยนแปลงทางเสียงและนำไวยากรณ์กลับมาสู่สมดุลได้ กลไกที่ว่านั้นคือ การเทียบแบบ (analogy) หมายถึง

ถึง การปรับหรือการสร้างรูปใหม่ให้สอดคล้องกับแบบแผนที่มีอยู่ในภาษา แต่การเทียบแบบมิได้เกิดขึ้นเสมอไปในทุกกรณี บางครั้งแม้สิ่งแวดล้อมเอื้ออำนวย ก็อาจไม่มีการเทียบแบบเกิดขึ้น กล่าวได้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางเสียงและการเทียบแบบเป็นกระบวนการที่ตรงกันข้ามแต่ต่างก็ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงทางเสียงปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ แต่ก่อให้เกิดความไม่สม่ำเสมอขึ้นในภาษา ในขณะที่การเทียบแบบปฏิบัติงานอย่างไม่สม่ำเสมอกลับนำความสม่ำเสมอมาสู่ภาษา

2.3.1.1.2. การเปลี่ยนแปลงทางเสียง เป็นปรากฏการณ์ที่ค่อยเป็นค่อยไปทางเสียง แต่ฉับพลันทางคำศัพท์ (sound change is phonetically gradual but lexically abrupt) หรือ กล่าวอีกนัยหนึ่งว่าการกลายเสียงเป็นไปอย่างช้า ๆ สม่ำเสมอ และเกิดกับคำศัพท์ทั้งหมดพร้อมกัน ดังนั้นการกลายเสียงจึงไม่สามารถสังเกตได้ ส่วนการเปลี่ยนแปลงในแบบอื่นที่ไม่ถือว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงทางสัทศาสตร์นั้น จะสามารถสังเกตได้

2.3.1.2 สาเหตุของการเปลี่ยนแปลง

นักภาษาศาสตร์กลุ่มไวยากรณ์ใหม่ มองสาเหตุการเปลี่ยนแปลงภาษาออกเป็น 2 กรณี คือ การเปลี่ยนแปลงแบบสม่ำเสมอและแบบไม่สม่ำเสมอ การเปลี่ยนแปลงแบบสม่ำเสมอ ซึ่งถือว่าการเปลี่ยนแปลงทางสัทศาสตร์นั้นเป็นสาเหตุทางกายภาพ ผู้พูดไม่เคยออกเสียงใด ๆ เหมือนกันทุกครั้งจึงทำให้เกิดการคลาดเคลื่อนหรือเบี่ยงเบนจากเป้าหมายที่เป็นเสียงที่ถูกต้อง การคลาดเคลื่อนนี้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของเสียง (Hockett 1958 อ้างใน ปรานี กุลละวณิช 2537: 389)

นอกจากนั้น ยังได้มองถึงหลักแห่งความสะดวกในการออกเสียง กล่าวคือ เมื่อผู้พูดออกเสียงคำต่าง ๆ ในภาษา เขาไม่จำเป็นต้องออกเสียงสระและพยัญชนะครบถ้วนทุกเสียง เสียงบางเสียงอาจจะออกได้ โดยที่ผู้ฟังยังคงเข้าใจความหมายได้ชัดเจน หรือผู้พูดอาจเปลี่ยนแปลงเสียงบางเสียงให้มีลักษณะคล้ายคลึงกับเสียงข้างเคียง เช่น ให้มีฐานเสียงเดียวกัน หรือให้มีลักษณะการออกเสียงที่เหมือนกัน ซึ่งกระบวนการนี้เรียกว่า การกลมกลืนเสียง (assimilation) ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการออกเสียงของผู้พูด เพื่อผู้พูดจะได้ใช้ความพยายามน้อยที่สุดในการเปล่งเสียงเพื่อการสื่อสาร

การละเสียงมักเกิดขึ้นกับเสียงพยัญชนะที่อยู่ท้ายคำ ในการออกเสียงคำ ๆ หนึ่ง เสียงต้นคำมักได้รับการออกเสียงดังและชัดเจน ขณะที่เสียงท้ายคำจะเป็นเสียงเบาอยู่แล้วตามธรรมชาติ บางครั้งผู้พูดก็เพียงแต่ออกเสียงท้ายคำอยู่ในลำคอเท่านั้น เสียงพยัญชนะท้ายคำจึงเป็นเสียงที่มีแนวโน้มจะถูกละออกมากที่สุดในการออกเสียง

2.3.1.3 เป้าหมายของการศึกษาการเปลี่ยนแปลงภาษา

การศึกษากการเปลี่ยนแปลงภาษาเพื่อการสืบสร้างตระกูลภาษา กล่าวคือ มุ่งแสวงหาคำตอบว่า ภาษาใดบ้างสืบมาจากบรรพบุรุษเดียวกัน และมีกระบวนการหรือกฎการเปลี่ยนแปลงจากภาษาดั้งเดิมมาสู่ภาษาปัจจุบันอย่างไร การศึกษาจึงใช้แบบตรรกวิทยา และแบบเหตุผลนิยม มีกฎเกณฑ์ที่เข้มงวดและมองภาษาที่มุ่งไปสู่การหาลักษณะร่วมของภาษา (homogeneity) โดยไม่สนใจลักษณะความแตกต่างหลากหลาย (heterogeneity) ที่มีอยู่ในชุมชนภาษานั้น

2.3.2 นักภาษาศาสตร์กลุ่มโครงสร้าง (Structuralist)

เฟอร์ดินันด์ เดอ โซซูร์ (Ferdinand de Saussure 1857 - 1913) ซึ่งถือว่าเป็นบุคคลรุ่นบุกเบิกของภาษาศาสตร์โครงสร้างในทวีปยุโรป ได้แยกการศึกษาภาษาออกเป็น 2 แบบ คือ การศึกษาเฉพาะสมัย (synchronic study) และการศึกษาภาษาต่างสมัย (diachronic study) จึงถือว่าการมองภาษาที่แตกต่างจากกลุ่มไวยากรณ์ใหม่ ที่มุ่งศึกษาภาษาต่างสมัยเพื่อสืบสร้างตระกูลภาษา

ภาษาศาสตร์โครงสร้างได้แพร่เข้าไปในสหรัฐอเมริกา มีการศึกษากันอย่างแพร่หลาย บุคคลที่มีชื่อเสียง เช่น เลียวนาร์ด บลูมฟิลด์ (Leonerd Bloomfield) เอ็ดเวิร์ด ซาเพียร์ (Edward Sapir) เคนเนธ ไพค์ (Kenneth Pike) ชาลส์ ฮ็อกเก็ต (Charlse Hockett) เป็นต้น

2.3.2.1 การอธิบายการเปลี่ยนแปลงทางเสียง

โดยทฤษฎีโครงสร้าง หน่วยหลักทางเสียง คือ หน่วยเสียง (phoneme) การอธิบายการเปลี่ยนแปลงทางเสียง จะมุ่งที่ประเด็นการแยกหน่วย (split) ซึ่งหมายถึงการที่หน่วยเสียงหนึ่งแยกออกเป็นอีกหน่วยเสียงหนึ่ง และการรวมหน่วย (merger) ซึ่งหมายถึงการที่หน่วยเสียงสองหน่วยเสียงหรือมากกว่านั้นรวมกันกลายเป็นหน่วยเสียงเดียว การแยกหน่วยและการรวมหน่วย มีทั้งแบบมีเงื่อนไข และไม่มีเงื่อนไข

การแยกและการรวมหน่วยเสียงแบบไม่มีเงื่อนไข เกิดเมื่อหน่วยเสียง 1 หน่วยเสียง แยกเป็น 2 หน่วยเสียง และหน่วยเสียง 2 หน่วยเสียงรวมเป็นหน่วยเสียงเดียวกันในทุกๆบริบท เช่นการสืบสร้างภาษาไทยดั้งเดิม พบว่า หน่วยเสียงพยัญชนะโบราณรวมเป็นหน่วยเสียงเดียวกันในปัจจุบัน เช่น

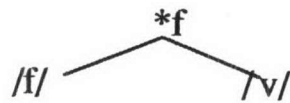
ไทดั้งเดิม	*m	\	/	*hm
ไทปัจจุบัน	/m/			

การแยกหน่วยเสียง เช่น ในภาษาอังกฤษโบราณ หน่วยเสียงพยัญชนะ *f ได้แยกเป็น 2 หน่วยเสียงในปัจจุบัน

อังกฤษโบราณ

อังกฤษปัจจุบัน

การรวมหน่วยแบบมีเงื่อนไข จะเกิดเมื่อมีสภาพแวดล้อมทางสัทศาสตร์ที่เอื้ออำนวยให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เช่น พยัญชนะท้ายของหน่วยเติมหน้าศัพท์(prefix) in- เกิดการกลมกลืนกับเสียงพยัญชนะต้นของรากศัพท์ที่ตามมา เป็น im- in- il- ir เป็นต้น

2.3.2.2 สาเหตุของการเปลี่ยนแปลง

การเปลี่ยนแปลงของเสียงเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ระบบ โดยเน้นที่หน่วยเสียงและระบบเสียงว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงเพียงในระดับสัทศาสตร์ หรือเป็นการเปลี่ยนแปลงในระดับสัทวิทยา ซึ่งหมายถึงการเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อระบบเสียงในภาษานั้น สาเหตุการเปลี่ยนแปลง มุ่งอธิบายประเด็นต่อไปนี้

2.3.2.2.1 การเปลี่ยนแปลงเพื่อความสมมาตร (Symmetry)

การเกิดช่องว่างในระบบทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเสียง เช่น ระบบเสียงภาษาอังกฤษ ก่อนศตวรรษที่ 18 มีเสียงกึ่งเสียดแทรก 8 หน่วยเสียง คือ f v θ ð s z ʃ h ในจำนวนนี้มีคู่ระหว่างเสียงโฆษะ (voiced) และอโฆษะ (voiceless) 3 คู่ ได้แก่

โฆษะ	v	ð	z
อโฆษะ	f	θ	s

ส่วนหน่วยเสียง ʃ และ h ไม่มีคู่โฆษะและอโฆษะ ด้วยหลักแห่งความสมมาตรทำให้เกิดหน่วยเสียงใหม่ คือ /ʒ/ ซึ่งมาจากการรวมเสียง [z] กับ [j] เช่น คำว่า pleasure , treasure และบางคำเป็นคำยืมจากฝรั่งเศส เช่น beige ทำให้เกิดหน่วยเสียงคู่ใหม่ ที่มีความต่างระหว่างเสียงโฆษะกับอโฆษะ คือ /ʒ/ และ /ʃ/

หน่วยเสียง /h/ ไม่สามารถหาคู่ได้ จึงมีแนวโน้มจะสูญไปจากภาษาอังกฤษ (Aitchison 1991: 140) ดังที่เราพบว่าในหลายๆคำที่เขียนด้วยอักษร h แต่ไม่ออกเสียง เช่น hour , honest นั้นแสดงว่า ด้วยกฎแห่งความสมมาตรหน่วยเสียงกึ่งเสียดแทรกในอนาคต จะมี 8 หน่วยเสียง 4 คู่ ได้แก่

โฆษะ	v	ð	z	ʒ
อโฆษะ	f	θ	s	ʃ

2.3.2.2 การเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากหน้าที่ของภาษา

ภาษามีหน้าที่ในการสื่อสาร มาร์ตินเน็ต (Martinet 1955 อ้างในสุริยา รัตนกุล 2537:35) ได้แสดงแนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางเสียง โดยเน้นเรื่องหน้าที่ของเสียงที่มีอยู่ในระบบ มีหลักสำคัญว่า "ภาษามีกลไกป้องกันตัวเองที่จะมีการเปลี่ยนแปลงทางเสียงให้น้อยที่สุด ขณะเดียวกันให้ได้เสียงที่สามารถทำหน้าที่ในระบบเสียงในภาษา เพื่อให้สามารถสื่อความหมายให้ได้มากที่สุด มีความสับสนน้อยที่สุด"

การเปลี่ยนแปลงแบบการรวมหน่วยเสียงมีผลต่อการสื่อสาร เพราะถ้าหากเกิดการรวม 2 หน่วยเสียง เข้าเป็นหน่วยเสียงเดียวกันแล้ว ก็อาจจะเกิดคำพ้องเสียงขึ้นมามากมายในภาษา ส่งผลให้เกิดความสับสนในการสื่อสาร

มาร์ตินเน็ต (Martinet 1955 อ้างใน McMahon 1994 : 30) กล่าวถึงลักษณะการรับภาระหน้าที่ของเสียง (functional load) ซึ่งหมายถึงจำนวนคู่เทียบเสียง (minimal pair) ว่า หน่วยเสียงคู่ใดทำให้เกิดความหมายแตกต่างกันของคำมาก โอกาสที่หน่วยเสียงทั้งสองจะเกิดการรวมหน่วยก็มีน้อย เช่น ในภาษาอังกฤษ หน่วยเสียง /t/ และ /d/ มีคู่เทียบเสียงมากมาย เช่น tip - dip , at - add , hat - had , tear - deer , try - dry ดังนั้น หน่วยเสียง /t/ และ /d/ จึงยังคงเป็นหน่วยเสียงได้อย่างอิสระ แต่หน่วยเสียงคู่ใดมีคำศัพท์ที่เป็นคู่เปรียบต่างน้อย นั้นหมายถึงการมีภาระหน้าที่ทางเสียงต่ำ (low functional load) หน่วยเสียงคู่นั้นจะเกิดการรวมหน่วยได้สูง เช่น หน่วยเสียง /n/ และ /ŋ/ ในภาษาอังกฤษ มีคำที่เป็นคู่เทียบเสียงน้อย โอกาสรวมเป็น /ŋ/ จึงมีมาก

2.3.2.2.3 การเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดความประหยัด (economy)

ระบบเสียงในภาษา นอกจากจะมีความสมมาตรแล้ว ยังมีความประหยัดเรียบง่าย ทั้งนี้เพราะโดยธรรมชาติของมนุษย์ย่อมต้องการความสะดวกรวดเร็วในการสื่อสาร ดังนั้นการใช้เสียงให้น้อยที่สุดแต่สื่อสารให้ได้มากที่สุดจึงถือว่าเป็นความประหยัดทั้งการประหยัดเวลา ประหยัดพลังงาน และประหยัดอวัยวะในการออกเสียง

นักไวยากรณ์ใหม่มองการเปลี่ยนแปลงทางเสียงว่า เป็นกระบวนการที่เป็นอิสระ แต่นักไวยากรณ์โครงสร้างเชื่อว่า การเปลี่ยนแปลงอย่างหนึ่ง อาจจะเข้าไปแทรกแซงสภาพคงที่ของระบบ กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งต่อไป

นักภาษาศาสตร์กลุ่มโครงสร้างนอกจากจะอธิบายปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงและสาเหตุที่มาจากปัจจัยภายในแล้ว ยังได้ให้ความสนใจกับปัจจัยภายนอกด้วย เช่น มาร์ตินเน็ตกล่าวว่า ช่องว่างที่เกิดขึ้นในระบบเสียง อาจเกิดขึ้นในระยะเวลาหนึ่ง และคงสภาพช่องว่างนั้นอยู่

นาน จนกระทั่งเกิดปัจจัยภายนอกเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น เกิดการยืมหน่วยเสียงจากภาษาอื่นอันเนื่องมาจากการสัมผัสภาษา เป็นต้น

2.3.3 นักภาษาศาสตร์กลุ่มไวยากรณ์ปริวรรต (Generativist)

นักภาษาศาสตร์กลุ่มนี้ได้รับอิทธิพลทางความคิดมาจาก ปรากสกูล (Prague School) โดย ฮัลเล (Halle) สมาชิกคนหนึ่งของปรากสกูล ได้มาร่วมงานกับชอมสกี (Chomsky) และได้นำเสนอทฤษฎีในการวิเคราะห์ระบบเสียงในภาษา องค์ประกอบหลักในการวิเคราะห์ คือ โครงสร้างเล็ก และโครงสร้างผิว

โครงสร้างเล็กประกอบด้วย กฎโครงสร้างวลี (phrase structure rules) และคลังคำ (lexicon) คลังคำเป็นที่อยู่ของหน่วยคำ แต่หน่วยคำมีข้อมูลทางเสียงรวมทั้งความหมาย และกฎเกณฑ์ที่หน่วยคำนั้นปรากฏในโครงสร้าง หน่วยคำแบ่งออกเป็นส่วนๆ แต่ส่วนที่เทียบได้กับเสียง 1 เสียง (segment) ลักษณะทางเสียงแต่ละเสียง(segment) อยู่ในรูปสัทลักษณะ (distinctive features)

วลีหรือประโยคจากโครงสร้างเล็ก ผ่านกฎการปริวรรต(transformation) มาเป็นโครงสร้างผิว จากนั้นจะส่งต่อมาที่องค์ประกอบทางสัทวิทยา ซึ่งถือว่าคำทุกคำในโครงสร้างเล็ก มีรูปทางเสียงเรียกว่า รูปเล็ก(underlying representation) รูปเล็กจะผ่านกฎต่างๆทางเสียง (phonological rule) ออกมาเป็นรูปผิว (surface representation) ซึ่งหมายถึงเสียงที่เปล่งออกมาจริงๆในภาษาพูดของมนุษย์

นักไวยากรณ์ปริวรรต เสนอแนวความคิดว่าการเปลี่ยนแปลงทางภาษา คือ การเปลี่ยนแปลงในกฎไวยากรณ์ (language change is grammar change) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.3.3.1 กฎการเปลี่ยนแปลง

การเปลี่ยนแปลงทางเสียงตามแนวคิดของนักไวยากรณ์ปริวรรตประกอบด้วย กฎการเพิ่มกฎการสูญ การจัดระเบียบใหม่ และการคิดใหม่มุกกลับ (King's 1969) สรุปพร้อมตัวอย่างประกอบไว้ดังนี้

2.3.3.1.1 กฎการเพิ่ม (Rule addition)หรือการสร้างนวัตกรรม (innovation)

การเปลี่ยนแปลงทางเสียงแบบมีเงื่อนไขทุกแบบ ถือว่าเป็นผลของการเปลี่ยนแปลงแบบกฎการเพิ่ม (rule addition) หรือ นวัตกรรม (innovation) การเปลี่ยนแปลงประเภทนี้ถือเป็นประเภทพื้นฐาน เป็นที่รู้จักกันดีในกลุ่มนักไวยากรณ์ปริวรรต และเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีผล

กระทบต่อไวยากรณ์ของผู้ใหญ่ เพราะเด็กเมื่อได้ยินเสียงผู้ใหญ่ อาจออกเสียงต่างออกไป แต่ในเบื้องต้นรูปลึกยังเหมือนเดิม ต่อมาเมื่อถึงอีกรุ่นหนึ่งรูปลึกเดิมหายไป เกิดการสร้างรูปลึกใหม่ จึงเป็นเหตุให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภาษา

ตัวอย่างจากภาษาเยอรมันสูงยุคเก่า (Old High German = OHG) เกิดปรากฏการณ์เสียงสระเปลี่ยนแปลง โดยสระพยางค์หน้าเปลี่ยนแบบกลมกลืนอันเนื่องมาจากอิทธิพลของสระในพยางค์หลัง (umlaut) ดังนี้

การเปลี่ยนแปลงขั้นที่ 1		OHG
รูปลึก (underlying form)	lamb (เอกพจน์)	lamber (พหูพจน์) 'แกะ'
รูปผิว (surface form)	lamb	lamber
การเปลี่ยนแปลงขั้นตอนที่ 2		
รูปลึก	lamb	lamber
เกิดการสร้างนวัตกรรมโดยกฎกลมกลืนสระ (umlaut)		
- a > e อิทธิพลของ e ในพยางค์หลัง		
รูปผิว	lamb	lember
(ดัดแปลงจาก King's 1969 : 46)		

2.3.3.1.2 กฎการสูญเสีย (Rule loss)

เมื่อมีกฎการเพิ่มก็มีกฎการสูญเสีย ปรากฏการณ์กฎการสูญเสียที่จะกล่าวถึงในที่นี้ เป็นตัวอย่างจากภาษายิดดิช (Yiddish) ขณะที่ภาษาเยอรมันสูงยุคกลาง (MHG) เกิดการสูญเสียความก้องของพยัญชนะท้าย แต่ภาษายิดดิชกลับยังคงรักษาเสียงโหระเหิมไว้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

OHG	gab	'เราให้'	gabum	'เราให้'
	tag	'วัน(เอกพจน์)'	tage	'วัน (พหูพจน์)'
MHG	gab		gaben	
	tac		tage	

เราสามารถตั้งสมมติฐานได้ว่า ในขั้นแรก ภาษายิดดิชเกิดการสูญเสียความก้องในพยัญชนะท้ายเช่นเดียวกับภาษาเยอรมันสูงยุคกลาง (MHG) อื่นๆ เพราะในคำซึ่งภาษาเยอรมันสูงยุคเก่า (OHG) เป็นเสียงโหระเหิม ภาษายิดดิชจะเปลี่ยนเป็นเสียงอโหระเหิมเช่นเดียวกัน เช่น

OHG	aveg	ยิดดิช	avek	'จากไป'
OHG	geld	ยิดดิช	gelt	'เงิน'

แต่ต่อมา ภาษายิดดิชเกิดการสูญเสีย (rule loss) กล่าวคือ เกิดการเปลี่ยนแปลงจากเสียงโฆษะเป็นเสียงอโฆษะในระยะหนึ่ง แล้วกฎดังกล่าวสูญไป ทำให้คำบางคำยังคงรักษาเสียงโฆษะไว้โดยไม่เปลี่ยนแปลง

Standard Yiddish

gab - gaben

tag tage

(ดัดแปลงจาก King's 1969 : 46)

2.3.3.1.3 กฎการเรียงลำดับใหม่ (Rule reordering)

กฎนี้จะเกิดเมื่อ การเปลี่ยนแปลงนั้นมีกฎสองกฎมาเกี่ยวข้องกัน เช่น ในภาษาเยอรมันสูงยุคใหม่ (MHG) เมื่อเกิดการสูญเสียเสียงก้องของพยัญชนะท้ายในคำที่เป็นเอกพจน์ แล้วได้เกิดกฎการเปลี่ยนสระสั้นเป็นสระยาว (vowel lengthened) ในคำที่เป็นพหูพจน์ด้วย

	ขั้นที่ 1	MHG	
รูปลึก	veg	vega	'ทาง'
กฎสูญเสียเสียงก้อง	g / k	-	
กฎสระยาว-	-	e > e:	
รูปผิว	vek	ve:gə	

ต่อมาในภาษาเยอรมันสมัยใหม่ (Modern German) ได้เกิดการยืดเสียงสระ ในคำทั้งที่เป็นเอกพจน์ซึ่งพยัญชนะท้ายเป็นเสียงอโฆษะ และคำที่เป็นพหูพจน์ซึ่งพยัญชนะท้ายเป็นเสียงโฆษะ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดการนำกฎจากด้านหนึ่งมาใช้จัดระเบียบใหม่ให้กับอีกด้านหนึ่ง เช่น

	ขั้นที่ 2	MG
รูปลึก	vek	ve:gə
กฎสระยาวขึ้น	e > e:	-
รูปผิว	ve:k	ve:gə

(ดัดแปลงจาก Saranya Savetamalya 1999 : 48)

2.3.3.1.4 กฎการคิดในมุมกลับ (Rule inversion)

กฎข้อนี้เป็นวิธีการสร้างกฎ โดยรูปผิวถูกนำมาตีความให้เป็นรูปลึก ตัวอย่างกฎการคิดในมุมกลับ จากการเกิดและสูญเสียเสียง /r/ ในภาษาอังกฤษ

ในศตวรรษที่ 18 /r/ จะปรากฏหลังสระ /ɔ:/, /ɑ:/, /ə/ และ /e:/

เช่น	/ɔ:/	oar	floor	for
	/ɑ:/	star	far	bazaar
	/ə/	stir	firm	fur
	/ɛ:/	letter	father	sugar

แต่มีบางคำที่ /r/ ไม่ออกเสียง เช่น beard, heart, car ในการวิเคราะห์ของนักไวยากรณ์ปริวรรต รูปลึกจะชี้ให้เห็นว่า /r/ ปรากฏหลัง /ɔ:/, /ɑ:/, /ə/ และ /ɛ:/

การไม่ปรากฏของเสียง /r/ เป็นผลจากการประยุกต์กฎการลดเสียง (delete rule) ที่ว่า /r/ จะถูกลดเสียงเมื่ออยู่ท้ายพยางค์ หรือ เมื่อตามหลังด้วยพยัญชนะ เขียนเป็นสูตรได้ดังนี้

$$/r/ \rightarrow \emptyset / - \# / c \text{ (ตัดแปลงจาก McMahon 1994 : 40)}$$

จากสูตรดังกล่าวสรุปว่า

[r] ยังคงปรากฏต้นพยางค์ เช่น red, roke, rate

[r] ยังคงอยู่ระหว่างสระ เช่น very, hurry, soaring

[r] สูญไปก่อนพยัญชนะหรือหน้าการหยุด เช่น beard, heart, car

อย่างไรก็ตาม แทนที่จะบอกว่า คำว่า soar, car, beard มีรูปลึก /r/ แต่ต่อมาถูกตัดทิ้งไปก่อนพยัญชนะและการหยุด บางคนก็อาจจะแสดงกฎในทางกลับกัน กล่าวคือ วิเคราะห์ว่า car หรือ beard ไม่เคยมี /r/ ในรูปลึกแต่ได้เกิดกฎการเพิ่มเสียง (insertion rule) ในภายหลัง ดังนั้นจึงเขียนสูตรได้ว่า

[r] - Insertion :

$$\emptyset \rightarrow [r] / \text{ɔ:}, \text{ɑ:}, \text{ə:}/$$

การวิเคราะห์ดังกล่าว เป็นกฎการคิดในมุมกลับซึ่งสามารถเป็นไปได้ เพราะมีคำบางคำที่ไม่เคยมีเสียง /r/ อยู่ท้ายพยางค์แต่เกิดปรากฏการณ์การเพิ่มเสียง /r/ ในปัจจุบัน เช่น

saw [∅] - saw [r] ing   banana [∅] - banana [r] y

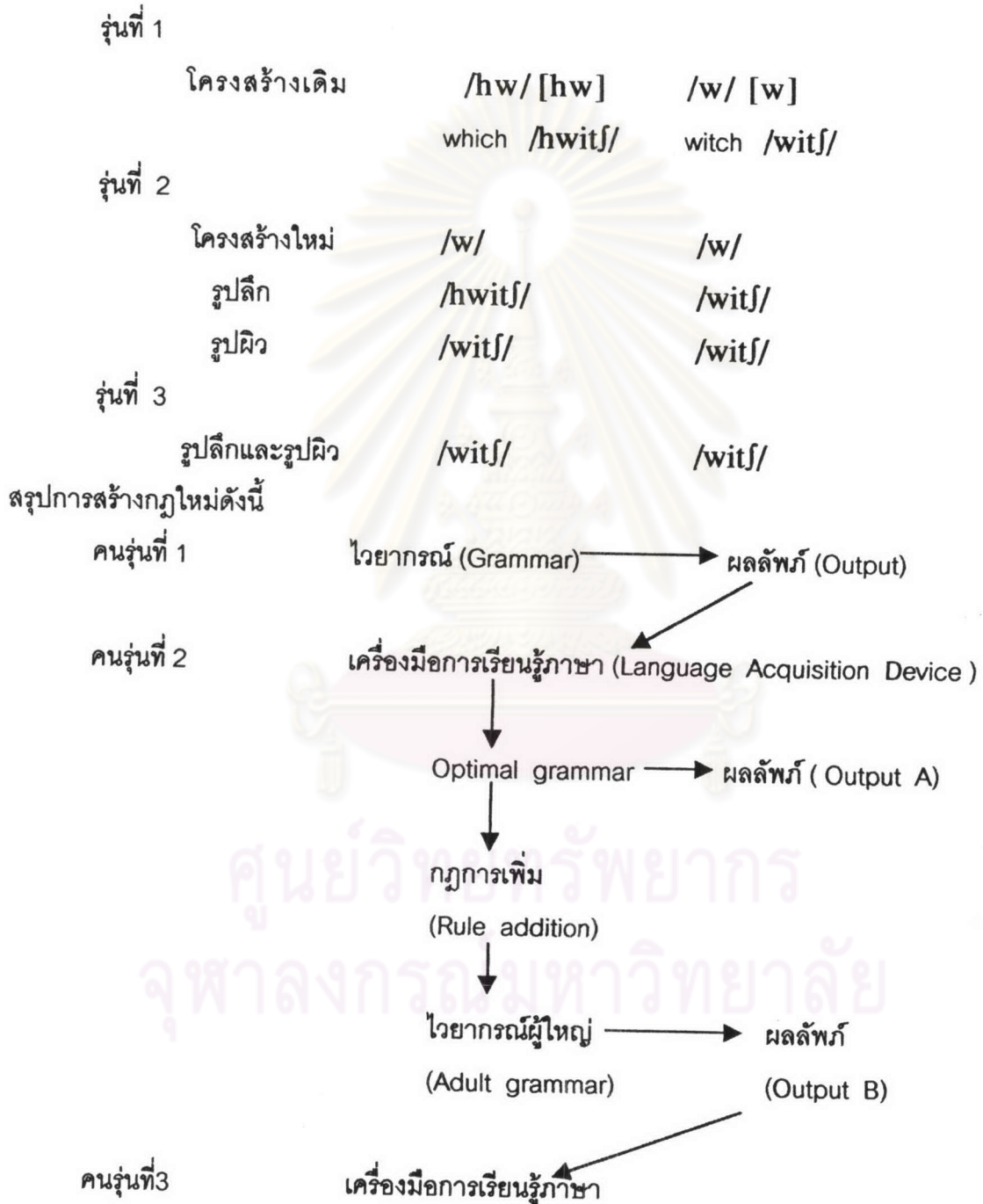
(ตัดแปลงจาก Mc Mahon 1994 : 41)

2.3.3.1.5 กฎคิดโครงสร้างใหม่ (restructuring)

กฎการเปลี่ยนแปลงทุกกฎ ยกเว้นกฎการเพิ่ม (rule addition) นักไวยากรณ์ปริวรรตให้เหตุผลว่าเป็นเรื่องของการสร้างไวยากรณ์ของเด็ก การสร้างไวยากรณ์ใหม่ดังกล่าวมีความยืดหยุ่นในช่วงเวลาหนึ่ง แต่ต่อมาได้เกิดเป็นกฎเกณฑ์ที่คงที่ ดังนั้นเด็กจึงเป็นสาเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลงด้วยกฎการสร้างใหม่ (restructuring) ของรูปลึกของภาษา

คิง (King 1969) ได้ให้ตัวอย่างการสร้างโครงสร้างใหม่ของเด็ก ที่ทำให้เสียง /hw/ สูญไปเหลือเพียง /w/ ในปัจจุบัน โดยเริ่มจากในรุ่นที่ 1 มีความต่างระหว่าง /hw/ กับ /w/ เช่น

/hwitʃ/ 'which' กับ /witʃ/ 'witch' แต่ในรุ่นที่ 2 เกิดนวัตกรรม (innovation) การรวมกฎ 2 กฎเป็นเพียงกฎเดียว คือ /hw/ และ /w/ ถูกรวมเป็นเสียงเดียวกันคงเหลือเพียง /w/ แต่อย่างไรก็ตาม ผู้พูดยังรับรู้ว่ามีรูปลึกที่แตกต่าง ในรุ่นที่ 3 /hw/ สูญไปอย่างสมบูรณ์ เพราะไม่มีการรับรู้ว่ามีเสียง /hw/ อีกต่อไป การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวสามารถแสดงได้ดังนี้

2.3.4 นักภาษาศาสตร์สังคม

นักภาษาศาสตร์สังคม มีกำเนิดในสหรัฐอเมริกา ซึ่งมี วิลเลียม ลาบอฟ (William Labov) เป็นผู้นำ มีแนวคิดในการเปลี่ยนแปลงของภาษา สรุประเด็นสำคัญ ได้ดังนี้

2.3.4.1 กฎการเปลี่ยนแปลง

2.3.4.1.1 การเปลี่ยนแปลงสังเกตได้

โดยทั่วไปการเปลี่ยนแปลงของภาษาเป็นสิ่งที่เราไม่สามารถสังเกตเห็นกระบวนการได้ เพราะเราจะทราบก็ต่อเมื่อเกิดผลการเปลี่ยนแปลงแล้วเท่านั้น แต่ ลาบอฟ (Labov) ได้แสดงทัศนะที่ตรงกันข้ามว่า “กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางเสียงที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ นั้นสามารถสังเกตเห็นได้โดยกระบวนการเชิงประจักษ์” (Labov 1972 : 164) ด้วยการสังเกตจากการแปรของภาษาในปัจจุบันนั่นเอง ปรากฏการณ์นี้เรียกว่า “การเปลี่ยนแปลงทางภาษาที่กำลังดำเนินอยู่” (linguistic change in progress) ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงของภาษาที่ยังไม่สิ้นสุด แต่ก็สามารถทำนายการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้

2.3.4.1.2 การเริ่มต้นและการแพร่กระจาย

การเปลี่ยนแปลงจะเริ่มและแพร่กระจายแบบค่อยเป็นค่อยไป (gradual implement, gradual spread)

จากการศึกษากรณีพนักงานห้างสรรพสินค้า กรุงนิวยอร์ก ออกเสียง (r) ท้ายพยางค์หรือหลังสระ นักภาษาศาสตร์สังคมค้นพบว่า บางครั้งออกเสียงในทุกคำ แต่บางวันจิลลาจะออกเสียงเพียงบางคำ

ชาวเกาะมาธา วินยาร์ด (Martha's Vineyard) ออกเสียง สระประสม [au] และ [ai] ได้ 2 แบบ คือ (au) ออกเสียงเป็น [au] หรือ [əu] และ (ai) ออกเสียงเป็น [ai] หรือ [əi] ในคนคนเดียวกัน บางครั้งจะออกเสียงแบบแรก และครั้งต่อมาอาจออกเสียงแบบที่ 2 ดังนั้นนักภาษาศาสตร์สังคม จึงสรุปว่า การเปลี่ยนแปลงทางเสียงค่อยๆ เริ่มในคำศัพท์บางคำ ในขณะเดียวกันก็ค่อย ๆ แพร่กระจายต่อไปยังคำศัพท์อื่น (lexical diffusion) การเปลี่ยนแปลงจะเกิดภายในตัวภาษาเองจากคนหนึ่งต่อไปยังอีกคนหนึ่ง โดยในตอนแรก จะเกิดการปรวนแปร (fluctuate) ระหว่างรูปเก่ากับรูปใหม่ ต่อมารูปใหม่จะกลายเป็นรูปแบบที่ยอมรับ รูปเก่าจึงค่อย ๆ หายไป การเปลี่ยนแปลง (change) จึงเกิดขึ้น

¹ กระบวนการเชิงประจักษ์ หมายถึง การศึกษาจากข้อมูลภาษาโดยตรง แล้วสรุปหลักการหรือทฤษฎีจากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล เน้นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative studies) ใช้การวิเคราะห์และอธิบายเชิงสถิติ

การแพร่กระจายของการเปลี่ยนแปลงภาษานั้น ถือว่าเป็นหัวใจของปรากฏการณ์ทางสังคม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงสถานการณ์ทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นเมื่อมีเรื่องของศักดิ์ศรีเข้ามาเกี่ยวข้อง เพราะศักดิ์ศรีเป็นเครื่องแสดงถึงความเป็นสมาชิกภายในกลุ่ม เมื่อบุคคลภายนอกกลุ่มต้องการเข้ามาร่วมเป็นสมาชิกด้วย ไม่ว่าจะความต้องการนั้นจะเป็นไปอย่างไรก็ตาม หรือไม่รู้ตัวก็ตาม ก็ต้องปรับภาษาให้เป็นหนึ่งเดียวกับสมาชิกของกลุ่มนั้น (Aitchison 1991: 75)

2.3.4.1.3 หลักทั่วไปสำหรับการศึกษาการเปลี่ยนแปลงภาษา

ไวน์ไรค์ และคณะ(Weinreich, et al 1968: 194 -195) สรุปหลักทั่วไปเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงภาษา ไว้ดังนี้

ก. การเปลี่ยนแปลงภาษาไม่ได้เกิดแบบตามบุญตามกรรม แต่การเปลี่ยนแปลงจะเริ่มเมื่อเกิดการสรุปรวม (generalization) ของการสลับเกิด (alternation) เฉพาะที่ใดที่หนึ่งในกลุ่มย่อยหนึ่งของชุมชนภาษานั้น ซึ่งได้คาดการณ์ล่วงหน้าถึงทิศทางและลักษณะของความแตกต่างอย่างเป็นระเบียบ

ข. การรวมกันระหว่างโครงสร้างและหน่วยที่ประกอบขึ้นด้วยส่วนที่เหมือนกัน (homogeneity) นั้นเป็นสิ่งลวงตา เพราะโดยธรรมชาติที่แท้จริง โครงสร้างภาษาประกอบด้วยความแตกต่างอย่างเป็นระเบียบ (orderly differentiation) ของผู้พูดและลีลาการพูดผ่านทางกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เป็นกลไกควบคุมโครงสร้างที่เกิดจากความแตกต่างหลากหลายเหล่านั้น

ค. การเปลี่ยนแปลงทุกแบบเกี่ยวข้องกับการแปรและความแตกต่างหลากหลาย(heterogeneity) แต่การแปรและความแตกต่างหลากหลายอาจไม่ได้เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลง

ง. หลักทั่วไปของการเปลี่ยนแปลงภาษาผ่านทางโครงสร้างภาษานั้น ไม่ได้เกิดในรูปแบบเดียวกันหรือเกิดแบบทันทีทันใด แต่จะเกี่ยวข้องกับการแปรที่สัมพันธ์กับช่วงเวลาและสะท้อนการแพร่กระจายของเส้นแบ่งเขตทางภูมิศาสตร์

จ. ไวยากรณ์ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภาษาถือว่าเป็นไวยากรณ์ของชุมชนภาษานั้น เพราะหน้าที่ทางสังคมจะเป็นผู้ตัดสินโครงสร้างต่าง ๆ ของตัวแปรในภาษานั้น

ฉ. การเปลี่ยนแปลงภายในภาษาจะถูกถ่ายโอนภายในชุมชนโดยภาพรวม ไม่ได้มาจากจุดเล็ก ๆ ภายในครอบครัว สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงมาจากผลของการเปลี่ยนแปลงในชุมชน ไม่ใช่เกิดจากช่องว่างระหว่างวัยของพ่อแม่กับลูก

ข. ปัจจัยทางภาษาและปัจจัยทางสังคมมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด และมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางภาษา การอธิบายการเปลี่ยนแปลงเพียงด้วยสาเหตุจากปัจจัยใด ปัจจัยหนึ่งเพียงอย่างเดียว ถึงแม้จะด้วยเหตุผลที่ดีเพียงใดก็ตาม ก็จะไม่ครบถ้วนสมบูรณ์

2.3.4.2 แนวทางในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของภาษา

นักภาษาศาสตร์สังคม มองภาษาว่าประกอบขึ้นด้วยหน่วยที่มีความแตกต่างหลากหลาย ทั้งในแง่ของลักษณะภาษาและการใช้ภาษา ดังที่ ลาบอฟ ได้กล่าวถึงการศึกษาการเปลี่ยนแปลง ภาษา ไม่ว่าจะเป็นแบบต่างสมัย (diachronic) หรือแบบร่วมสมัย (synchronic) ต่างก็จำเป็นอย่าง ยิงที่จะต้องมองภาษาในแง่ของความแตกต่างหลากหลายอย่างมีระเบียบแบบแผน (Weirich, et al 1968: 100)

แนวทางการศึกษาการเปลี่ยนแปลงภาษาในฐานะที่ภาษามีความแตกต่างหลากหลายใน สังคมนั้น นักภาษาศาสตร์สังคมใช้การศึกษาเชิงประจักษ์ (empirical) กล่าวคือ ศึกษาจากข้อมูล ภาษาโดยตรง และสรุปหลักการหรือทฤษฎีจากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล และเน้นการศึกษาวิจัย เชิงปริมาณ (Quantitative studies) ใช้การวิเคราะห์และอธิบายโดยใช้สถิติ ดังนี้

2.3.4.2.1 การศึกษาการเปลี่ยนแปลงที่กำลังดำเนินอยู่ : การ สังเกตในเวลาเสมือนจริง

“การเปลี่ยนแปลงที่กำลังดำเนินอยู่” คือ การแปรในปัจจุบันซึ่งตัวแปรทางภาษาหนึ่งตัว มีรูปแปรหลายรูป และเราสามารถสังเกตได้ด้วยตัวแปรทางสังคมว่า รูปแปรรูปหนึ่งในจำนวน หลายรูปนั้น มีแนวโน้มจะคงอยู่ในอนาคต ในขณะที่รูปแปรอื่นมีแนวโน้มว่าจะค่อยๆสูญไป

การศึกษาการเปลี่ยนแปลงที่กำลังดำเนินอยู่ ใช้วิธีสังเกตจากการเปลี่ยนแปลงในเวลา เสมือนจริง เวลาเสมือนจริงหมายถึง เวลาในปัจจุบันของคนที่มีอายุที่ลดหลั่นกัน ทั้งนี้เพราะอายุ เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับกาลเวลา ภาษาของผู้พูดที่อายุต่างกัน เปรียบได้กับภาษาต่างสมัยกัน กล่าว คือ ภาษาของผู้พูดอายุมาก สามารถเทียบได้กับภาษาในอดีต ภาษาของคนรุ่นกลางๆ คือภาษา ปัจจุบัน และภาษาของผู้พูดอายุน้อย เทียบได้กับภาษาอนาคต

ลาบอฟแสดงทัศนะอย่างชัดเจนว่า การเปลี่ยนแปลงสามารถสังเกตได้ เพราะจากงานที่ ลาบอฟได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงที่กำลังดำเนินอยู่ของผู้พูดภาษาอังกฤษในเมืองใหญ่ๆหลาย เมือง มีสิ่งชี้บ่งว่า การเปลี่ยนแปลงสามารถสืบหาร่องรอยได้จากผู้พูดใน 3-4 ชั่วโมงคน

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า แนวคิดพื้นฐานเบื้องต้นและวิธีการที่ตรงที่สุด ในการศึกษาการ เปลี่ยนแปลงภาษาที่กำลังดำเนินอยู่ คือ การหาร่องรอยการเปลี่ยนแปลงในเวลาเสมือนจริง หรือ

อีกนัยหนึ่ง เป็นการหาการกระจายของตัวแปรภาษา ที่ต่างช่วงอายุกันและลดหลั่นกัน นั้นเอง (Labov 1994 : 45-6)

ในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงในเวลาเสมือนจริง โดยมีตัวแปรอายุเป็นตัวแปรหลักนั้น อาจจะไม่ได้รับทราบเสมอไป ทั้งนี้เพราะข้อมูลที่ปรากฏในเบื้องต้นอาจไม่ชัดเจน การวิเคราะห์เฉพาะตัวแปรอายุอย่างเดียว อาจจะไม่สามารถหาคำตอบได้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องพิจารณาตัวแปรอื่นมาประกอบ เพื่อให้การอธิบายชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น เพศ อาชีพ ชนชั้น การศึกษา เชื้อชาติ ถิ่นที่อยู่ สถานะทางสังคม เป็นต้น

2.3.4.2.2 การศึกษาการเปลี่ยนแปลงที่กำลังดำเนินอยู่ : การสังเกตในเวลาจริง

วิธีสังเกตในเวลาจริงที่ทำได้ง่ายและมีประสิทธิภาพที่สุดก็คือ การหางานวิจัยที่มีผู้เคยศึกษาไว้แล้วในอดีตเกี่ยวกับภาษาในชุมชนนั้น แล้วนำมาเปรียบกับงานที่เข้าไปศึกษาในชุมชนนั้นใหม่อีกครั้ง การศึกษาด้วยวิธีนี้ ถึงแม้จะดูเหมือนทำได้ง่าย แต่ก็มีปัญหาไม่น้อย เช่น การจดบันทึกเสียงที่อาจใช้ระบบหรือสัญลักษณ์ที่ไม่เหมือนกัน การศึกษาในอดีตอาจมีจุดประสงค์ที่แตกต่างจากสิ่งที่ต้องการศึกษาในปัจจุบัน นอกจากนั้น การที่จะใช้การศึกษาเชิงปริมาณเพื่อเปรียบเทียบงานของ 2 เวลาที่ต่างกัน อาจเป็นไปได้ยาก เพราะการสังเกตการเปลี่ยนแปลงในอดีต อาจให้ความเห็นในแง่ “บางครั้ง” หรือ “บ่อยๆ” ซึ่งไม่สามารถกำหนดค่าที่แน่นอนได้ ส่วนอีกวิธีหนึ่งที่ยากกว่าแต่หาคำตอบที่ละเอียดกว่า คือ การกลับไปยังชุมชนนั้นอีกครั้ง หลังจากที่เคยไปศึกษาที่นั่นมาแล้วเมื่อหลายปีในอดีต

ในบางครั้ง ข้อมูลจากเวลาเสมือนจริง จะสัมพันธ์กับข้อมูลเวลาจริง ดังนั้นเราจึงสามารถสืบสร้างและเชื่อมโยงสิ่งที่เกิดขึ้นตามลำดับก่อนหลังกับลักษณะทางภาษาศาสตร์สังคมได้

ข้อมูลจากเวลาจริงและเวลาเสมือนจริง เมื่อนำมารวมกัน จะทำให้สามารถสืบสร้าง ขั้นตอนการเปลี่ยนแปลง 5 ขั้น ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงที่เสร็จสิ้นสมบูรณ์ (completed change)
2. การเปลี่ยนแปลงที่ใกล้เสร็จสิ้น (change near completion)
3. การเปลี่ยนแปลงที่อยู่ครึ่งทาง (midrange change)
4. การเปลี่ยนแปลงที่กำลังเกิดและแพร่อย่างรวดเร็ว (new and vigorous change)
5. การเปลี่ยนแปลงที่เพิ่งเริ่มก่อตัว (incipient change)

ผลงานวิจัยหลายเรื่องที่แสดงให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงในเวลาเสมือนจริงมักคู่ขนานไปกับการเปลี่ยนแปลงเวลาจริง เช่น การศึกษาการออกเสียง (r) ของคนนิวยอร์ก จะเห็นว่า คนยัง

อายุน้อยก็ยิ่งออกเสียง (r) มาก แสดงให้เห็นแนวโน้มว่ายิ่งเวลาผ่านไปมากเท่าใด เสียงนี้ก็ยิ่งจะมีใช้มากขึ้นเท่านั้น

2.3.4.3 สาเหตุและปัจจัยแห่งการเปลี่ยนแปลง

นักภาษาศาสตร์หลายกลุ่มมุ่งศึกษาการเปลี่ยนแปลงภาษาเพื่ออธิบายปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางภาษา ในขณะที่นักภาษาศาสตร์สังคม มีเป้าหมายเพื่อหาสาเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลง โดยเน้นความคิดที่ว่า การเปลี่ยนแปลงของภาษาจะเกิดต่อเมื่อได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางสังคม แต่อย่างไรก็ตาม ในการสรุปหลักทั่วไป สำหรับการศึกษากการเปลี่ยนแปลงภาษา (Weinreich, et . al 1968: 195) ได้กล่าวว่า ปัจจัยทางภาษาและปัจจัยทางสังคมมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดต่อการเปลี่ยนแปลงทางภาษา การอธิบายการเปลี่ยนแปลงเพียงด้วยสาเหตุจากปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งเพียงอย่างเดียว ถึงแม้จะด้วยเหตุผลที่ดีเพียงใดก็ตาม ก็จะไม่ครบถ้วนสมบูรณ์

ปัจจัยที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงภาษา แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

- ปัจจัยภายนอก (external sociolinguistic factors) ซึ่งเป็นปัจจัยทางสังคมภายนอกระบบภาษา ปัจจัยเหล่านี้ เช่น การเปลี่ยนตามสมัยนิยม อิทธิพลจากต่างประเทศ การยืม ความจำเป็นในการสื่อสาร และการสัมผัสภาษา เป็นต้น

- ปัจจัยภายใน (Internal psycholinguistic factors) ซึ่งเกิดจากโครงสร้างภายในภาษาและจากความรู้สึกรู้ใจของเจ้าของภาษา

นอกจากนั้นในการอธิบายการเปลี่ยนแปลงทางภาษา ผู้ศึกษาต้องพิจารณาเรื่องของการเปลี่ยนแปลงที่อยู่ในสำนักของสังคม (change from above) และการเปลี่ยนแปลงที่ไม่อยู่ในสำนักของสังคม (change from below)

การเปลี่ยนแปลงที่อยู่ในสำนักของสังคม เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เริ่มจากชนชั้นทางสังคมที่เป็นที่ยอมรับ และเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ทุกคนรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงนั้น โดยทั่วไปจะเกิดจากการยืมลักษณะเด่นบางประการจากชนชั้นที่โดดเด่นกว่าหรือมีศักดิ์ศรีเหนือกว่า ทั้งนี้ในเบื้องต้นจะไม่กระทบต่อลักษณะของภาษาท้องถิ่นดั้งเดิม แต่ลักษณะใหม่ที่ยืมมานั้นจะเริ่มในการพูดที่ระมัดระวัง เกิดภาษาซ้อนกันระหว่างของใหม่กับของเก่า

การเปลี่ยนแปลงที่ไม่อยู่ในสำนักของสังคม เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบ ที่จะปรากฏเริ่มแรกจากภาษาท้องถิ่น และเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากปัจจัยภายใน คือ จากตัวภาษาเอง การเปลี่ยนแปลงนี้จะอยู่ได้ระดับสำนักทางสังคมเพราะไม่มีใครตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงที่กำลังเกิดขึ้น สมาชิกในชุมชนภาษานั้นอาจจะเริ่มสังเกตการเปลี่ยนแปลงก็ต่อเมื่อการเปลี่ยนแปลงนั้นเกือบเสร็จสิ้นสมบูรณ์

2.3.4.5 การแปรของภาษา ต้นเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลง

การแปรของภาษา หมายถึง การที่รูปภาษาตั้งแต่ 2 รูปขึ้นไป สามารถใช้แทนกันได้ โดยไม่ทำให้ความหมายแก่นเปลี่ยน นักภาษาศาสตร์สังคมให้ความสนใจและให้ความสำคัญกับการแปรของภาษา เพราะถือว่าการแปรเป็นสิ่งที่บ่งถึงการเปลี่ยนแปลงที่กำลังดำเนินอยู่ (change in progress) ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นได้โดยค่าทางสถิติ นักภาษาศาสตร์สังคมเชื่อว่าการแปรทุกกรณีสามารถอธิบายได้ด้วยเหตุผลทางสังคม

จากการศึกษาการออกเสียง (r) ในห้างสรรพสินค้า 3 แห่งในนิวยอร์ก ลาบอฟชี้ให้เห็นว่าการออกเสียง (r) ไม่ได้เกิดแบบแปรอิสระอย่างไร้ทิศทาง หากแต่เป็นการแปรที่มีความสัมพันธ์กับสถานะทางสังคมของผู้พูด กล่าวคือ คนที่มีฐานะสังคมสูงจะออกเสียง (r) มากกว่า คนที่มีฐานะทางสังคมที่ต่ำกว่านอกจากนั้น การแปรยังเกี่ยวข้องกับ วัจนลีลา (style) เขาได้พบว่า ในการพูดแบบกันเอง ผู้พูดจะออกเสียง (r) น้อยกว่า ในการพูดแบบเน้นย้ำ

ลาบอฟ (Labov 1972: 237 และ 1994 : 77-78) แบ่งตัวแปรออกเป็น 3 ประเภทตามความมากน้อยของสำนึกทางสังคม และ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2543 : 5-6) ได้สรุปไว้ ได้แก่

- ตัวระบุ (indicator) เป็นตัวแปรภาษาที่สะท้อนให้เห็นความแตกต่างของสังคม แต่ไม่เกี่ยวข้องกับสำนึกทางสังคม เพราะไม่มีเรื่องของศักดิ์ศรีหรือการดำเนินของสังคมเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น การเปลี่ยนแปลงเสียงวรรณยุกต์บางเสียงในหมู่วัยรุ่นไทย
- ตัวบ่งชี้ (marker) เป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับ สำนึกทางสังคม คือ มีเรื่องของศักดิ์ศรีเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น การออกเสียง (r) ของคนที่สถานะทางสังคม และอายุต่างกันในนิวยอร์ก เป็นการแปรที่ผู้พูดรู้ตัวว่ากำลังมีการเปลี่ยนแปลง (pressures from above) คนในระดับชนชั้นกลางต้องการยกระดับตนเอง จึงพยายามออกเสียง (r) ให้ชัดเจน และออกเสียงนี้แม้แต่กับคำที่ไม่ปรากฏเสียง /r/ ซึ่งเรียกว่า การแก้ไขเกินเหตุ (hyper correction) นักภาษาศาสตร์สังคม ถือว่าการแก้ไขเกินเหตุนี้เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงสภาพภาษาปัจจุบันที่กำลังเกิดการเปลี่ยนแปลง
- ตัวแบบตายตัว (stereotype) เป็นตัวแปรที่สังคมรู้ดีและเป็นลักษณะเด่นที่บ่งบอกภูมิหลังทางสังคมของผู้พูด เช่น การออกเสียงคำว่า day, gate, eight ของคนออสเตรเลียเป็นต้น

การแปรของภาษามีความสัมพันธ์กับปัจจัยทางสังคมเสมอ นักภาษาศาสตร์สังคมซึ่งจัดแบ่งประเภทภาษาตามลักษณะการแปรออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ ภาษาย่อย (dialect) และ ทำเนียบภาษา (register) (อมรา 2542) ภาษาย่อย ยังแบ่งตามลักษณะการแปรออกเป็นภาษาสังคม (social dialect) และภาษาถิ่น (geographical dialect)

ภาษาถิ่นเกิดจากการแปรของภาษาตามสภาพภูมิศาสตร์ในขณะเดียวกัน แต่ละถิ่นก็มีการแปรในกลุ่มผู้พูดตามสถานะทางสังคม เช่น ภาษาเด็ก ภาษาผู้ใหญ่ ภาษาตามลักษณะอาชีพ ภาษาตามเพศ เป็นต้น

2.3.5 นักภาษาศาสตร์แบบลักษณะ (Typologist)

ภาษาศาสตร์แบบลักษณะ เป็นการศึกษากการจัดแบบภาษาเพื่อนำไปสู่การจัดกลุ่มภาษา ทั้งนี้เพราะ ภาษาต่างๆมีลักษณะทางภาษา ทั้งเหมือนกันและต่างกัน ภาษาที่มีลักษณะเหมือนกัน ก็จัดให้อยู่ในกลุ่มภาษาเดียวกัน การที่จะหาลักษณะที่เหมือนกันของภาษา ต้องมีการศึกษาแบบต่างๆของภาษา แล้วนำมาสรุปรวมเพื่อหาแบบภาษาที่เป็นแบบลักษณะสากล ซึ่งจะทำให้เราเห็นภาพภาษามนุษย์ที่แท้จริง

นักภาษาศาสตร์แบบลักษณะที่เป็นที่รู้จักก็มีผลงานโดดเด่น เช่น ยาคอบสัน (Jacobson) วิลเฮิม ชลีเกล (August Wilhelm Schlegel) แห่งสำนักปราก เอ็ดเวิร์ด ซาเพีย (Edward Sapir) โจเซฟ กรีนเบิร์ก (Joseph H. Greenburg) เป็นต้น

แบบลักษณะสากลหรือสากลลักษณะ (language universals) หมายถึง ลักษณะหรือคุณสมบัติที่เป็นลักษณะสากลที่สะท้อนให้เห็นธรรมชาติของภาษามนุษย์โดยทั่วไป นักภาษาศาสตร์แบบลักษณะเชื่อว่าภาษามีความแตกต่างหลากหลาย แต่ในความแตกต่างนั้น ก็มีรูปแบบร่วมกัน ดังนั้น จึงเป็นความหลากหลายอย่างมีแบบแผนและมีลักษณะเชื่อมโยงกันในรูปแบบที่เรียกว่า ลักษณะที่บ่งเป็นนัย (implicational feature) กล่าวคือ ถ้าหากเราสามารถศึกษาลักษณะทางภาษาแบบหนึ่ง เชื่อมโยงกับลักษณะทางภาษาอีกแบบหนึ่งได้ เราก็สามารถที่จะจัดกลุ่มภาษาได้

ลักษณะที่บ่งเป็นนัย อยู่ในรูปแบบ : ถ้ามีลักษณะของ A แล้ว จะต้องมิลักษณะของ B

ยาคอบสัน (Jacobson 1929 อ้างในปราณี กุลละวณิช 2542 : 25-26) ซึ่งให้เห็นลักษณะที่บ่งเป็นนัยในเรื่องเสียง เช่น ถ้าภาษาใดมีเสียงสระนาสิก ภาษานั้นต้องมีสระที่ไม่ใช่นาสิก ถ้าภาษาใดมีสระนาสิก ภาษานั้นจะมีพยัญชนะนาสิกด้วย

ในการสืบสร้างภาษาอินโด-ยูโรเปียน (Indo-European) ที่ผ่านมา ได้สืบสร้างหน่วยเสียงดั้งเดิม *t *d *dh ซึ่งยาคอบสันได้ตั้งข้อสังเกตว่า น่าจะขัดกับลักษณะธรรมชาติของภาษาที่ได้จากการศึกษาภาษาต่างๆในโลกเป็นอันมาก เพราะภาษาจำนวนมากมีเสียงกักแบบ *t *th *d *dh หรือ *t *th *d แต่ไม่ปรากฏภาษาใดมีชุด *t *d *dh ตามที่ได้สืบสร้างมา ยาคอบสันแสดงทัศนะว่า สากลลักษณะที่บ่งเป็นนัยที่โดดเด่นของระบบเสียงในภาษา คือ ถ้าภาษาใดมีเสียงโฆษะชนิด (voiced aspirated) เช่น dh และ bh ภาษานั้นต้องมีเสียงอโฆษะชนิด เช่น th ph ดังนั้นการสืบสร้างเสียงด้วยวิธีการเปรียบเทียบ(comparative method) อาจต้องมีการทบทวน โดยใช้ข้อมูลจากแบบลักษณะภาษามาประกอบ หรืออีกนัยหนึ่ง ความรู้จากการ

ศึกษาแบบลักษณะภาษา สามารถนำมาใช้กำกับการสืบสร้างภาษาโบราณ และใช้กำจัดเสียงสืบสร้างที่ขัดกับแบบลักษณะภาษา ในการสืบสร้างภาษาด้วยการใช้วิธีการศึกษาเปรียบเทียบนั้น ถึงแม้ภาษาที่สืบสร้างขึ้นจะเป็นภาษาที่สันนิษฐานขึ้นก็ตาม แต่ก็ควรมีลักษณะของภาษาที่มีผู้พูดจริงอยู่ด้วย

จากข้อโต้แย้งของยาคอบสัน ที่ไม่เห็นด้วยกับการสืบสร้างพยัญชนะอินโด-ยูโรเปียนโบราณ ชุด *t *d *dh เพราะไม่ปรากฏแบบลักษณะภาษาแบบนี้ในผู้พูดภาษาตระกูลนี้ ต่อมา คอมรี (Comrie 2001) ได้นำเสนอทฤษฎีการเกิดเสียงที่ช่องว่างระหว่างเส้นเสียง (glottalic theory) ว่า พยัญชนะกักในภาษาอินโด-ยูโรเปียนโบราณ น่าจะเป็น *t *t' *d

นักภาษาศาสตร์แบบลักษณะและนักไวยากรณ์ปริวรรตมีความเชื่อเรื่องความเป็นสากลของภาษาและมุ่งหาลักษณะความเป็นสากล (universal) เหมือนกัน แต่หลักทฤษฎีและการมองภาษาแตกต่างกัน กล่าวคือ นักไวยากรณ์ปริวรรต เสนอว่า มนุษย์ไม่ว่าจะพูดภาษาใดก็ตาม ก็จะมีสามัตถิยะทางภาษา (competence) เหมือนกัน และสามัตถิยะทางภาษานี้ น่าจะมีลักษณะร่วมจึงทำให้เด็กไม่ว่าชาติใดก็สามารถพูดภาษาที่เขาสัมผัสอยู่ได้เท่าเทียมกัน กล่าวโดยรวมว่า นักไวยากรณ์ปริวรรตมองที่ความเป็นหนึ่งเดียวของภาษา (homogeneity) โดยเชื่อว่าภาษาต่าง ๆ มีลักษณะสากลร่วมกัน ส่วนนักภาษาศาสตร์แบบลักษณะ (typologist) เชื่อว่าภาษามีความแตกต่างหลากหลาย (diversity) ในความหลากหลายของภาษามนุษย์ ก็มีรูปแบบร่วมกัน ดังนั้นจึงเป็นความหลากหลายอย่างมีทิศทาง และแบบแผนและมีลักษณะเชื่อมโยงกัน แต่อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างหลากหลายเหล่านั้นก็มีขีดจำกัดที่จุด ๆ หนึ่ง

กำหนดลักษณะเด่นได้ ลักษณะนี้จะสามารถเชื่อมโยงสู่ลักษณะอื่น ๆ ได้ หรืออาจกล่าวได้ว่า “หากภาษา A มีลักษณะ B ก็จะสามารถบอกต่อได้ว่า ภาษา A ต้องมีลักษณะ C ควบคู่กันไปด้วย”

นักภาษาศาสตร์แบบลักษณะแสดงแนวคิดการเปลี่ยนแปลงภาษา โดยชี้ให้เห็นว่า แบบภาษา⁴ หรือลักษณะภาษาแบบต่าง ๆ มีคุณสมบัติที่มีส่วนผลักดัน ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือการแปรภาษา แนวคิดดังกล่าว อาจจำแนก พร้อมแสดงตัวอย่างให้เห็น ได้ดังนี้

ก. แบบภาษาใด มีความถี่ต่ำ หรือเกิดในภาษาต่าง ๆ น้อย แบบภาษานั้นก็จะมีคุณสมบัติที่ไวต่อการเปลี่ยนแปลง เช่น ในภาษาส่วย การแสดงจำนวนของคำนามแบบดั้งเดิม ที่

⁴แบบภาษาหรือลักษณะภาษา (type) เช่น การเรียงลำดับในประโยค ก็มี แบบภาษา หลายแบบ เช่น บางภาษาเรียงแบบ SVO บางภาษาเรียงแบบ SOV หรือ VSO เป็นต้น หรือการเรียงลำดับเพื่อแสดงความเป็นเจ้าของ ก็มี แบบภาษา หลายแบบ เช่น นามอยู่หน้าคำแสดงความเป็นเจ้าของ เช่น ภาษาไทย หรือ คำแสดงความเป็นเจ้าของอยู่หน้านาม เช่น ภาษาสันสกฤต ส่วนภาษาอังกฤษมีแบบภาษาทั้ง 2 แบบ

ไม่มีลักษณะนาม (นาม+จำนวน) นั้น มีการใช้คำไม่ได้รับความนิยมในคนสมัยปัจจุบัน ดังนั้น โครงสร้างแบบนี้จึงค่อย ๆ หายไป เพราะคนส่วนใหญ่ จะใช้โครงสร้าง นาม + จำนวน+ ลักษณะนาม

ข. การเปลี่ยนแปลงของภาษาเป็นกระบวนการ (process) ที่ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ภาษาแต่ละสมัยเป็นเหมือนสภาพหนึ่ง (state) การเปลี่ยนแปลงจึงเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องจากสภาพหนึ่งไปยังสภาพหนึ่ง

แบบลักษณะภาษาซึ่งปรากฏในช่วง “สภาพ” นั้นเป็นแบบภาษาที่เป็นสากลลักษณะ ถ้าเกิดมีแบบภาษาที่แปลกแยกออกไปก็น่าจะเป็นเครื่องชี้บ่งว่าภาษานั้นอยู่ในช่วง “กระบวนการ” ไปสู่อีกสภาพหนึ่ง นั่นคือ กำลังมีการเปลี่ยนแปลงนั่นเอง (Greenberg 1966) นักภาษาศาสตร์แบบลักษณะมองการเปลี่ยนแปลงของภาษาว่า เป็นกระบวนการ (process) ที่เป็นเหมือนกระแสที่ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ภาษาในแต่ละสมัยเป็นเหมือนสภาพ (state) ที่เป็นจุดหยุดของกระบวนการ ดังนั้นภาษาไม่ว่าสมัยก่อนหรือสมัยปัจจุบันก็เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความต่อเนื่องซึ่งกันและกัน

ค. การเปลี่ยนแปลงต้องมีขั้นตอน กรีนเบิร์ก (Greenberg 1966) กล่าวถึง การเปลี่ยนแปลงของภาษาจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งว่า เป็นไปได้ที่ภาษาจะเปลี่ยนจากสภาพใดไปสู่อีกสภาพใดก็ได้ แต่กระบวนการในการเปลี่ยนนั้นต้องมีขั้นตอน สมมติว่าถ้ามีสภาพภาษาที่ ก สภาพภาษาที่ ข และสภาพภาษาที่ ค ภาษาอาจจะเปลี่ยนจากสภาพ ก เป็น ข หรือ เป็น ค หรือ จาก ข เป็น ค ก็ได้ แต่ถ้าจะเปลี่ยนจาก ก เป็น ค จำเป็นต้องผ่าน ข เสียก่อน

2.3.6 เปรียบเทียบแนวคิดการเปลี่ยนแปลงภาษาของนักภาษาศาสตร์แต่ละกลุ่ม จากที่ได้อภิปรายให้เห็นประเด็นสำคัญของการมองการเปลี่ยนแปลงทางภาษา ของนักภาษาศาสตร์แต่ละกลุ่มแล้วนั้น ต่อไปนี้จะเป็นการเปรียบเทียบให้เห็นมุมมองและแนวคิดที่คล้ายคลึงและแตกต่าง ของนักภาษาศาสตร์สำนักต่างๆ

2.3.6.1 กฎการเปลี่ยนแปลงภาษา

นักไวยากรณ์แนวใหม่มีสมมติฐานการเปลี่ยนแปลงทางเสียงว่าเป็นกระบวนการที่ดำเนินไปอย่างสม่ำเสมอโดยไม่มีข้อยกเว้น

การสร้างสมมติฐานว่าด้วยความสม่ำเสมอทางเสียงนั้น ดูจะเป็นการเข้มงวดมากเกินไป แต่อย่างไรก็ตาม หากดูจากคำจำกัดความของการเปลี่ยนแปลงทางเสียงที่เฉพาะเจาะจงไปที่การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ ซึ่งหมายถึง การกลมกลืนเสียง การกร่อนเสียง หรือการสูญเสียงแล้ว ก็ถือว่าสมมติฐานนี้ เป็นไปได้

นักภาษาศาสตร์โดยทั่วไปถือว่า การเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นและสิ้นสุดลงแล้ว ปัจจุบันจึงเหลือเพียงผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงจึงไม่สามารถ

สังเกตได้ บลูมฟิลด์ (Bloomfield 1933 : 347) นักภาษาศาสตร์กลุ่มโครงสร้าง ชาวอเมริกัน กล่าวว่า กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางภาษานั้น ไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง เราจะเห็นได้ว่าการสังเกตโดยตรง โดยอาศัยเครื่องมือต่างๆ ที่เรามีอยู่ในปัจจุบันนั้น เป็นไปไม่ได้เลย

บลูมฟิลด์เชื่อว่า การเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นและดำเนินไปอย่างช้าๆ จนไม่สามารถจะสังเกตได้ ฮ็อกเก็ต (Hockett 1958 : 456-457 อ้างใน Labov 1994 : 45) แสดงทัศนะตรงกันข้ามว่า การเปลี่ยนแปลงทางเสียงเป็นไปอย่างรวดเร็ว เกินกว่าจะสังเกตได้

นักภาษาศาสตร์โครงสร้าง มีแนวความคิดว่า ภาษาแต่ละภาษามีระบบเป็นของตนเอง ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงจึงเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ระบบ ส่วนนักไวยากรณ์ปริวรรตเชื่อว่า การเปลี่ยนแปลงทางเสียง คือ การเปลี่ยนแปลงทางไวยากรณ์ (sound change is grammar change) ในขณะที่นักไวยากรณ์ใหม่อธิบายการเปลี่ยนแปลงทางเสียงด้วยการเทียบแบบ (analogy) เพื่อให้ความไม่สม่ำเสมอเข้าสู่ระบบ แต่นักไวยากรณ์ปริวรรตกลับแสดงทัศนะว่าการเทียบแบบนั้นแท้จริงแล้ว คือ การทำกฎให้ง่ายเข้า (simplification) นั่นเอง

นักภาษาศาสตร์สังคม มีความเห็นตรงกันข้ามว่าการเปลี่ยนแปลงสามารถสังเกตได้ทั้งด้วยการศึกษาแบบเปรียบเทียบต่างสมัย (diachronic) และแบบเฉพาะสมัย (synchronic) ทั้งนี้เพราะนักภาษาศาสตร์สังคมมองที่กระบวนการ (process) ของการเปลี่ยนแปลง และถือว่า การแปร คือ การเปลี่ยนแปลงที่กำลังดำเนินอยู่และสามารถสังเกตได้จากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงในเวลาเสมือนจริง ในขณะที่นักภาษาศาสตร์อื่น ๆ มองที่ผลซึ่งเกิดหลังจากการเปลี่ยนแปลง

2.3.6.2 การเริ่มต้นและการแพร่กระจายหลังการเปลี่ยนแปลง

นักไวยากรณ์ใหม่มองการเปลี่ยนแปลงว่าเกิดแบบค่อยเป็นค่อยไปทางเสียง กล่าวคือ เสียงจะค่อย ๆ เปลี่ยนโดยการออกเสียงจะค่อย ๆ ห่างจากเป้าเดิมทีละน้อย ๆ การเปลี่ยนนี้จะเกิดขึ้นเมื่อมีสภาพแวดล้อมทางสังคมหรืออำนวยการ แต่จะเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันทางคำศัพท์ หมายความว่า จะเกิดการเปลี่ยนแปลงทางเสียงในคำศัพท์ทุกคำพร้อมๆ กัน แต่นักภาษาศาสตร์สังคมพบในสิ่งตรงกันข้าม กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงจะเริ่มและแพร่กระจายแบบค่อยเป็นค่อยไป การเปลี่ยนแปลงทางเสียง เกิดในคำจำนวนไม่มากแล้วค่อยๆ กระจายไปยังคำอื่น การเปลี่ยนแปลงเกิดภายในตัวภาษาเอง และเกิดจากคนหนึ่งไปยังคนหนึ่ง โดยในตอนแรก จะเกิดการแปรปรวน (fluctuate) ระหว่างรูปเก่ากับรูปใหม่ ต่อมา รูปใหม่ชนะและรูปเก่าหายไป ตัวอย่างเช่น คนนิวยอร์กออกเสียง (r-) บางวันออกทุกคำ แต่บางวันหรือบางสถานการณ์ ออกในบางคำ ชาวเกาะมาร์ธา วินยาร์ด พูดคำว่า knife ครั้งแรกออกเสียงแบบชาวเกาะ แต่บางครั้งก็พูดแบบนักท่องเที่ยงที่มาเที่ยว ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงจึงแพร่กระจายทีละน้อยในคำศัพท์ (lexical diffusion) โดยเปลี่ยนเสียงในคำทีละคำสองคำ เช่น เสียง /h/ ที่เริ่มหายไปใ้ในภาษาอังกฤษ โดยหายไปใ้ในคำบาง

คำ หรือในบางวจนลีลา hour ปัจจุบันไม่ออกเสียง /h/ ในขณะที่ him ยังคงออกเสียง /h/ ในการพูดแบบเน้นย้ำ แต่เมื่อออกเสียงต่อเนื่องกับคำอื่น เสียง /h/ จะหายไป เป็นต้น

แนวคิดที่แตกต่างนี้เพราะนักไวยากรณ์ใหม่มองการเปลี่ยนแปลงโดยเน้นที่ปัจจัยของตัวภาษา (linguistic factor) แต่นักภาษาศาสตร์สังคมเชื่อว่า ปัจจัยทางสังคม (social factor) มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการเปลี่ยนแปลงของภาษา

นักไวยากรณ์ปริวรรตเชื่อว่า การเปลี่ยนแปลงเกิดแบบฉับพลัน แต่แพร่กระจายแบบค่อยเป็นค่อยไป ทฤษฎีการแพร่กระจายคำศัพท์ ซึ่งเริ่มโดยหวัง (Wang) จากทฤษฎีวิเคราะห์ข้อมูลการกลายเสียงในภาษาจีน ได้พบว่า การกลายเสียงเป็นไปอย่างฉับพลัน แต่คำศัพท์จะค่อยเป็นค่อยไป นั่นหมายความว่า การเปลี่ยนแปลงของเสียงจะเกิดกับศัพท์บางคำก่อน จากนั้นจึงค่อยๆ แพร่กระจายไปสู่ศัพท์อื่นไปเรื่อยๆ อย่างช้าๆ

2.3.6.3 จุดมุ่งหมายในการศึกษา

นักไวยากรณ์ใหม่และนักภาษาศาสตร์โครงสร้าง มุ่งศึกษาการเปลี่ยนแปลงภาษาเพื่อการสืบสร้างตระกูลภาษา และอธิบายกฎการเปลี่ยนแปลงจากภาษาดั้งเดิมมาสู่ภาษาลูกในปัจจุบัน เป็นการศึกษาเพื่ออธิบายปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงภาษา ทั้งนี้ นักไวยากรณ์ใหม่ใช้การศึกษาจากเสียง ในขณะที่นักไวยากรณ์โครงสร้างศึกษาหน่วยเสียงและระบบเสียง นักไวยากรณ์ปริวรรตไม่ได้สนใจการสืบสร้างภาษา แต่มุ่งแสดงกฎการเปลี่ยนแปลงจากโครงสร้างเล็ก ผ่านการปริวรรตไปสู่โครงสร้างผิว นักภาษาศาสตร์แบบลักษณะศึกษาแบบภาษาเพื่อนำมาใช้กำกับการสืบสร้างภาษาโบราณ และใช้กำจัดเสียงสืบสร้างที่ขัดกับแบบลักษณะภาษา ในขณะที่นักภาษาศาสตร์สังคม มุ่งศึกษาการแปรทางภาษาด้วยตัวแปรทางสังคม เพื่อหาเหตุผลของการเปลี่ยนแปลงในอดีตและทำนายแนวโน้มของภาษาในอนาคต

2.3.6.4 แนวทางในการศึกษา

นักไวยากรณ์ใหม่ นักภาษาศาสตร์โครงสร้าง และนักไวยากรณ์ปริวรรต ใช้การศึกษาแบบตรรกวิทยาและแบบเหตุผลนิยม มีกฎเกณฑ์ที่เข้มงวด และมองภาษาเพื่อหาความเป็นหนึ่งเดียว (homogeneity) ถึงแม้ทราบดีว่า ในแต่ละภาษาไม่ว่าจะเป็นยุคใด สมัยใด ย่อมมีการแปรที่แตกต่างหลากหลาย แต่ในการสืบสร้างภาษาต้องมีความเชื่อร่วมกันเป็นพื้นฐานว่า ถึงแม้จะมีความแตกต่าง แต่ภาษาทุกภาษาต้องมีกฎเกณฑ์ร่วมกันหรือมีระบบเป็นหนึ่งเดียว (ไซทอร์ เรียก ระบบที่เข้าใจร่วมกันนี้ว่า langue ส่วนขอมสก็ เรียกว่า competence) จึงจะนำไปสู่คำตอบที่ว่า ภาษาลูกในปัจจุบันเกิดขึ้นได้อย่างไร

นักภาษาศาสตร์สังคมมองภาษาที่ความแตกต่างหลากหลาย (heterogeneity) ตัวแปร เป็นหัวใจสำคัญในการศึกษา จะเห็นได้จากการที่ลาบอฟแสดงทัศนะอย่างชัดเจนว่าไม่มีตัวแปรอิสระ (free variation) แต่ตัวแปรทุกตัวมีเงื่อนไขทางสังคม ในการวิเคราะห์ภาษา จึงต้องพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปร 2 ประเภท คือ ตัวแปรภาษา (linguistic variable) และตัวแปรสังคม (social variable)

ตัวแปรภาษาจัดเป็นตัวแปรตาม (dependent variable) ซึ่งแปรตามปัจจัยต่าง ๆ ทางสังคม ส่วนตัวแปรสังคมเป็นตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระ (independent variable) ซึ่งเป็นตัวแปรที่กำหนดสิ่งอื่นให้มีการแปร แต่ตัวเองไม่ถูกกำหนดโดยสิ่งใด โดยใช้การศึกษาเชิงประจักษ์ วิเคราะห์ข้อมูล ในเชิงสถิติ เพื่อให้ถึงซึ่งคำตอบที่ว่าภาษาเปลี่ยนแปลงเพราะเหตุใด

2.3.6.5 สาเหตุและปัจจัยในการเปลี่ยนแปลง

เนื่องจากนักไวยากรณ์แนวใหม่มองการเปลี่ยนแปลงภาษาว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ ดังนั้นเหตุในการเปลี่ยนแปลงภาษาจึงมาจากเหตุผลทางสรีระ นั่นคือ การเปลี่ยนแปลงทางเสียงเพื่อให้เกิดความสะดวกในการออกเสียง นอกจากนั้นการเปลี่ยนแปลง อาจเกิดการเรียนรู้ภาษาของเด็ก เนื่องจากเด็กออกเสียงไม่ชัด จึงเป็นสาเหตุหนึ่งของการเปลี่ยนแปลง

ส่วนการเปลี่ยนแปลงอื่น ๆ เช่น การเทียบแบบ การยืม ถือว่าเป็นเหตุผลทางจิตวิทยา

นักภาษาศาสตร์โครงสร้างเชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงภาษาเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ระบบ

นักภาษาศาสตร์สังคม มีแนวคิดว่า ทั้งปัจจัยทางภาษาซึ่งเป็นสาเหตุที่มาจากภายในโครงสร้างของภาษาเอง และในจิตใจของผู้พูด และปัจจัยทางสังคม มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดต่อการเปลี่ยนแปลงทางภาษา หรืออาจเรียกได้ว่า เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ร่วมกัน (combination of factors) อย่างไรก็ตาม จากความคิดพื้นฐานที่ว่า การเปลี่ยนแปลงภาษาจะเกิดต่อเมื่อได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางสังคม ดังนั้น งานวิจัยส่วนใหญ่จึงมุ่งอธิบายปัจจัยทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงภาษา

นักภาษาศาสตร์เชิงประวัติ และนักภาษาศาสตร์แบบลักษณะ กล่าวถึงปัจจัยต่างๆที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในภาษา อันได้แก่ปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน ตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายนอก เช่น ความแตกต่างของภาษาที่มีอยู่ในสังคม สภาพทางจิตวิทยาของผู้พูด ความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยี การโยกย้ายถิ่นฐาน ตัวแปรทางสังคม เช่น อายุ เพศ การศึกษา และการสัมผัสภาษา (language contact) เช่น การยืมจากภาษาหนึ่งไปสู่ภาษาหนึ่ง การอยู่ในพื้นที่หรืออาณาบริเวณเดียวกัน (areal linguistics) การย้ายหรือสับเปลี่ยนภาษา (language shift) เป็นต้น

ปัจจัยภายใน เป็นปัจจัยจากคุณสมบัติของภาษาเอง เช่น การที่ภาษาสร้าง ความสมมาตร (symmetry) ให้กับระบบเสียงในภาษาไทดั้งเดิม (Proto Tai) มีสระ i: e: a: u: o: ต่อมาภาษาได้สร้างความสมมาตรขึ้น โดยเปลี่ยนเสียงสระประสม ea และ oa ให้เป็นสระเดี่ยว e: และ o: ตามลำดับ (Brown 1965 : 53)

การเกิดการปฏิสัมพันธ์ (interaction) ของหน่วยเสียงเรียง (segment) ต่างๆ ก็ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเสียงได้ เช่น เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงความก้องและไม่ก้องของพยัญชนะต้นในภาษาไท มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเสียงวรรณยุกต์

นอกจากนั้นวัจนลีลาในการพูดของแต่ละคน หรือแต่ละสถานการณ์ก็ถือว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของภาษาได้เช่นเดียวกัน ดังจะเห็นได้ว่า ถ้าเป็นการพูดอย่างเป็นทางการ ผู้พูดจะใช้ภาษาอย่างถูกต้องสมบูรณ์ ในขณะที่ถ้าพูดเป็นกันเอง ผู้พูดอาจไม่ได้ใช้เสียงอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ หากแต่ใช้ให้น้อยที่สุดที่ผู้ฟังจะสามารถเข้าใจได้

กลไกที่ทำให้ภาษาเปลี่ยนแปลง ปรานี กุลละวณิช (2537) ได้กล่าวไว้ 3 กระการ ได้แก่ ประการแรก การกลายเสียง เช่น เกิดการกลมกลืนเสียง การผลักเสียง การตัดเสียง ประการที่สอง การเทียบแบบ ตัวอย่างการเทียบแบบสามารถศึกษาได้จากประวัติการเปลี่ยนแปลงภาษาอังกฤษ จากสมัยหนึ่งไปยังสมัยหนึ่ง และประการที่สาม การยืม การยืมภาษานั้น อาจเป็นการยืมคำแบบทับศัพท์ หรือยืมความคิดเพื่อนำมาบัญญัติศัพท์ใหม่

2.4 วิธีศึกษาเปรียบเทียบภาษาเพื่อการสืบสร้างภาษาดั้งเดิม

การเปรียบเทียบภาษาเพื่อสืบสร้าง (reconstruct) ภาษาดั้งเดิม (Proto-language) ที่ทำกันในปัจจุบัน มี 2 วิธี คือ การเปรียบเทียบคำร่วมเชื้อสาย (cognate) ในหลาย ๆ ภาษา ที่เป็นภาษาในตระกูลเดียวกัน เพื่อช่วยในการสันนิษฐานว่าภาษาแม่อันเป็นภาษาดั้งเดิม มีลักษณะอย่างไร โดยใช้วิธีการศึกษาเปรียบเทียบ (comparative method) และอีกวิธีหนึ่งเป็นการสืบสร้างจากปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงลักษณะบางประการ ภายในภาษาใดภาษาหนึ่งเพียงภาษาเดียว (internal reconstruction)

เนื่องจากงานวิจัยนี้มุ่งสืบสร้างภาษากวยโบราณด้วยวิธีการศึกษาเปรียบเทียบภาษา ปัจจุบันหลาย ๆ ภาษา ดังนั้น การทบทวนวรรณกรรม จึงมุ่งที่วิธีศึกษาเปรียบเทียบ (Comparative method) ซึ่งตั้งอยู่บนแนวความคิดพื้นฐานที่ว่า ภาษามีระบบ และการเปลี่ยนแปลงของภาษาเป็นไปอย่างมีระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงด้านเสียง การศึกษาเปรียบเทียบเพื่อสืบสร้างระบบเสียงภาษาดั้งเดิม มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การหาคำศัพท์ร่วมเชื้อสายที่คาดว่าจะมีใช้ในภาษาดั้งเดิม

คำศัพท์เหล่านี้คือคำศัพท์ที่สันนิษฐานว่าเคยมีใช้อยู่ในสังคมโบราณ และเมื่อภาษาถิ่นต่างๆ แยกออกจากสังคมโบราณเดียวกัน ได้นำคำศัพท์เหล่านี้ไปใช้ ถึงแม้ว่าศัพท์เหล่านี้จะมีกำเนิดจากแหล่งเดียวกัน แต่เมื่อเวลาผ่านไปและเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในถิ่นต่างๆ เสียงดังกล่าวปัจจุบันอาจออกเสียงเหมือนกันหรือต่างกันได้

การตัดสินใจว่าคำใดเป็นคำศัพท์ร่วมเชื้อสายที่เคยมีมาแต่เดิม ต้องพิจารณาหลายสิ่งประกอบกัน รวมทั้งต้องใช้ความรู้เรื่องธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลงทางเสียงด้วยกฎกว้างๆ ที่พอจะใช้ช่วยตัดสินใจ วิลเวอร์ธ ฆนิษฐานันท์ (2526 : 54-55) สรุปไว้ดังนี้

- 1) ต้องไม่เป็นคำศัพท์เกี่ยวกับสิ่งของหรือความคิดของสังคมสมัยใหม่ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ รัฐบาล
- 2) ต้องไม่เป็นคำที่ยืมมาจากภาษาอื่น แต่ในกรณีที่ยืมมานานแล้ว ก็อาจจะยากที่จะทราบได้ แต่ถ้าเป็นคำที่ยืมมาไม่นานเราก็สามารถสืบได้จากการเปรียบเทียบกับภาษาถิ่นอื่นๆ เช่น ในภาษาไทยภาคกลาง คำว่า "เดิน" เป็นคำที่ยืมมาจากภาษาเขมร ทั้งนี้เพราะคำนี้ไม่ปรากฏในภาษาถิ่นอื่นๆ
- 3) มักเป็นคำที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันทั่วไป เช่น จำนวนนับ คำเรียกญาติ อาชีพ เป็นต้น

นอกจากนั้น คำที่มีลักษณะทางสัทศาสตร์คล้ายคลึงกันบางคำ อาจไม่ถือว่าเป็นคำศัพท์ร่วมเชื้อสาย หากแต่เป็นคำที่เกิดขึ้นได้ทั่วไปในทุกภาษา เช่น คำเลียนเสียงธรรมชาติ เป็นต้น

ขั้นที่ 2 การหาชุดเสียงปฏิภาค

เสียงปฏิภาค (sound correspondence) หมายถึง เสียงที่ตกทอดมาจากเสียงดั้งเดิมเสียงเดียวกัน เมื่อเรานำเสียงเหล่านี้มาเปรียบเทียบกัน เราจะพบว่า เสียงเหล่านี้มีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ กล่าวคือ เราสามารถอธิบายได้ว่าถ้าเสียงที่ตกทอดมาจากอดีต ในปัจจุบันถิ่นหนึ่งออกเสียงอย่างหนึ่ง แต่ในอีกถิ่นหนึ่งอาจออกเสียงอีกอย่างหนึ่ง แต่เป็นความแตกต่างที่มีเหตุผลทางสัทศาสตร์

ชุดเสียงปฏิภาคมาจากคำศัพท์ร่วมเชื้อสายในภาษาที่จะนำมาศึกษาเปรียบเทียบกัน ที่มีลักษณะทางสัทศาสตร์บางประการเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน

จากแนวคิดที่ว่า การเปลี่ยนแปลงเป็นปรากฏการณ์ที่เป็นไปตามกฎอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นเสียงปฏิภาคในภาษาปัจจุบัน 1 ชุด จึงต้องมาจากหน่วยเสียงดั้งเดิมเดียวกัน แล้วมาแยกเป็นเสียงต่างๆ ในภาษาปัจจุบัน

ขั้นที่ 3 การกำหนดหน่วยเสียงดั้งเดิม

การเปลี่ยนแปลงทางเสียงจากภาษาดั้งเดิม มาสู่ภาษาปัจจุบัน อาจเกิดจากกระบวนการแยกเสียง (split) การย้ายเสียง (shift) หรือการรวมเสียง (merger) ดังนั้น ในการสืบสร้างหน่วย

เสียงดั้งเดิม จึงต้องแสดงให้เห็นถึงกระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ดังตัวอย่างที่ดัดแปลงจาก ฟอกซ์ (Fox1995) ต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 กรณีไม่มีการเปลี่ยนแปลงหน่วยเสียง เพราะในภาษาปัจจุบันยังคงมีหน่วยเสียงเดียวกับหน่วยเสียงในภาษาดั้งเดิม เช่น ในภาษาละติน กรีก และสันสกฤต

ละติน	กรีก	สันสกฤต	ชุดเสียงปฏิภาค	
pater	pate:r	pita	p/p/p และ t/t/t	พ่อ

ถ้าภาษาลูกทุกภาษาใช้หน่วยเสียงเดียวกัน ก็สันนิษฐานได้ว่าภาษาดั้งเดิม น่าจะเป็นหน่วยเสียงนั้น

ตัวอย่างที่ 2 หน่วยเสียงในภาษา ก 1 หน่วยเสียง ปฏิภาคกับหน่วยเสียงใน ภาษา ข 2 หน่วยเสียง ทำให้เกิดเสียงปฏิภาค 2 ชุด กรณีเช่นนี้ ทำให้ต้องสืบสร้างหน่วยเสียงดั้งเดิม 2 หน่วยเสียง

ตัวอย่าง จากภาษากลุ่มเจอร์แมนิก (Germanic)

	โกธิค	ละติน	ชุดเสียงปฏิภาค	
ชุดที่ 1	akrs	ager	a/a	ทุ่งนา
ชุดที่ 2	axtau	okto	a/o	แปด

/a/ ในภาษาโกธิค (Gothic) ปฏิภาคกับ /a/ และ /o/ ในภาษาละติน

ชุดที่ 1	a	>	a
ชุดที่ 2	a	>	o

ดังนั้น จึงสืบสร้างให้มีสระ 2 เสียง โดย ชุดที่ 1 สืบสร้างให้เป็น *a ชุดที่ 2 เป็น *o

ตัวอย่างที่ 3 เกิดการรวมเสียงในภาษา ก และ ภาษา ข แต่หน่วยเสียงต่างกัน ทำให้เกิดชุดเสียงปฏิภาค (correspondent set) ขึ้น 3 ชุด ข้อสังเกต คือ ทั้งภาษา ก และ ข มีเพียงภาษาละ 2 หน่วยเสียง แต่เราต้องสืบสร้างหน่วยเสียงดั้งเดิม จากเสียงปฏิภาคที่ต่างกัน 3 ชุด ตัวอย่างภาษา ยิปซี

ยุโรปียนยิปซี	ซีเรียนยิปซี		
fos	fas	f/f,s/s	หก (6)
vuft	oft	f/f	ริมฝีปาก
fel	sai	f/s	100
def	das	f/s	10
sap	sap	s/s	งู
mas(ek)	mas	s/s	ปาก

จะเห็นว่าเสียงปฏิภาคต่างกัน 3 ชุด คือ f/f, f/s และ s/s ที่ต้องสืบสร้างให้เป็นหน่วยเสียงดั้งเดิม 3 หน่วยเสียง คือ *f *s และต้องกำหนดหน่วยเสียงขึ้นใหม่อีก 1

หน่วยเสียง การที่จะกำหนดให้เป็นเสียงใด ในการวิเคราะห์ต้องพิจารณาจากหลาย ๆ ด้าน ทั้งความเป็นไปได้ทางสัทศาสตร์ เรื่องของระบบเสียงดั้งเดิมที่จะเกิดขึ้น และการพิจารณาแบบลักษณะ ภาษาเราไม่สามารถพิจารณาจากเสียงปฏิภาคเพียงชุดเดียว แต่จำเป็นต้องดูจากทุกชุดและการสืบสร้างต้องมีความสอดคล้องกันกับหน่วยเสียงดั้งเดิมทุกเสียง

ตัวอย่างที่ 4 การที่หน่วยเสียงสูญไป เช่น กรณีภาษาปักกิ่ง พยัญชนะท้ายก็สูญไป แต่พยัญชนะท้ายดังกล่าวยังคงมีอยู่ครบชุดในภาษาถิ่นทางภาคใต้ คือในถิ่นเซี่ยเหมิน (Xiamen) และ ฟูโจว (Fuzhou)

ชุดเสียงปฏิภาค		
ปักกิ่ง	เซี่ยเหมิน	ฟูโจว
-∅	-p	-ʔ
-∅	-t	-ʔ
-∅	-k	-k

ปรากฏการณ์ ดังกล่าว สามารถตีความได้ว่า การสูญของหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายในจีนปักกิ่งเกิดการรวมเสียงกับพยางค์เปิด (zero) และไปรวมกับ ʔ ในภาษาจีนถิ่น ฟูโจว (Fuzhou) ด้วยเหตุผลนี้ จึงสืบสร้างให้หน่วยเสียงดั้งเดิมเป็น *p *t *k

ตัวอย่างที่ 5 การเพิ่มหน่วยเสียงซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่ตรงกันข้ามกับการสูญหน่วยเสียง ดังตัวอย่างจากภาษาจีนแมนดาริน ซึ่งมีหลายถิ่นที่มีเสียงพยัญชนะต้นนาสิกแต่ภาษาปักกิ่งไม่มี เช่น

จีนปักกิ่ง	จีนเทียนจิน	
e	ne	นิว
ai	nai	รัก
ao	nao	ภูมิจ

เสียงปฏิภาค คือ ∅/ŋ

ถ้าเราตัดสินใจให้หน่วยเสียงดั้งเดิมเป็น *ŋ จะผิดทันทีเพราะจากปรากฏการณ์ที่พบในภาษาอื่น ๆ ทำให้ทราบว่าเดิม จีนแมนดารินไม่เคยมีหน่วยเสียง /ŋ/ ดังนั้น หน่วยเสียง /ŋ/ ในเทียนจินจึงเป็นหน่วยเสียงที่พัฒนาขึ้นภายหลัง ด้วยเหตุนี้หน่วยเสียงดั้งเดิมของจีนแมนดารินจึงต้องเป็น *∅

ตัวอย่างที่ 6 การไม่ปรากฏหน่วยเสียงในชุดเสียงปฏิภาค ตัวอย่างนี้คล้ายกับ ตัวอย่างที่ 5 แต่จะแสดงให้เห็นวิธีการที่จะช่วยตัดสินใจว่าจะใช้หลักเกณฑ์ใดในการเลือกหน่วยเสียงดั้งเดิม

	ไอริชโบราณ	กรีก	ละติน	เสียงปฏิภาค	
1)	aθir	pate:r	patar	∅/p/p	ฟอ

การที่จะตัดสินว่า หน่วยเสียงดั้งเดิม คือ * θ หรือ * p เราต้องหาชุดเปรียบเทียบต่าง (contrasting set) ของคำอื่น ๆ เพื่อนำมาสนับสนุนเหตุผล

2) oxt okto: okto: $\theta/\theta/\theta$ แปด

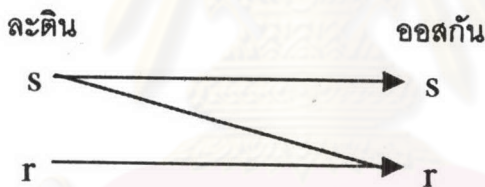
จากข้อมูลนี้ 2 นี้ ทำให้เราตัดสินใจได้ว่าเสียงปฏิภาคชุดแรก ($\theta/p/p$) ควรจะเป็น * p และชุดที่ 2 ($\theta/\theta/\theta$) เป็น * θ

ตัวอย่างที่ 7 การแยกเสียงแบบมีเงื่อนไข ตัวอย่างจากภาษาละติน หน่วยเสียง /s/ มี 2 เสียงย่อย (allophone) คือ เสียงก้องกับไม่ก้อง เสียงก้องจะเกิดระหว่างสระ ส่วนเสียงไม่ก้องเกิดที่อื่นที่ไม่อยู่ระหว่างสระ ต่อมาเสียงก้องพัฒนามาเป็น [r] ทำให้เกิดการรวม กับ /r/ เดิมที่มีอยู่

ละติน	ออสกัน(Oscan)	เสียงปฏิภาค	
1. kwis	pis	s/s	ใคร
2. foret	fusid	r/s	อยู่
3. hortus	húrz	r/r	สวน

r/s ระหว่างสระ s/s เกิดที่อื่น ๆ ยกเว้นระหว่างสระ r/r เกิดได้ทุกที่

เสียงปฏิภาคที่ 1 และ 2 เป็นการกระจาย แบบสับหลัก (complementary distribution) การแยกเสียงดังตัวอย่างนี้จึงเป็นการแยกเสียงแบบมีเงื่อนไขและแสดงเป็นแผนภูมิ ได้ดังนี้

จากตัวอย่างแสดงว่า r และ s เป็นคนละหน่วยเสียง แต่เสียง s จะออกเสียงเป็น r เมื่อเกิดระหว่างสระ ในแง่ของการรวมหน่วยเสียง เสียง s บางส่วนที่เกิดระหว่างสระได้รวมเข้ากับเสียง r และในแง่ของการแยกเสียง r เป็นเสียงซึ่งแยกจากเสียง s (วิลเวอร์ธอน ชนิษฐานันท์ 2526 : 33)

ขั้นที่ 4 การกำหนดเสียงในระดับสัทศาสตร์

นักภาษาศาสตร์บางท่านมองเสียงดั้งเดิมที่มาจากการสืบสร้างว่า เป็นเพียงหน่วยเสียงในระดับสัทวิทยาที่ไม่สามารถบอกเสียงที่แท้จริงในระดับสัทศาสตร์ได้ แต่นักภาษาศาสตร์บางท่านเชื่อว่า เสียงเหล่านี้เป็นเสียงที่มีอยู่จริงและสามารถกำหนดค่าของเสียงในระดับสัทศาสตร์ได้

การกำหนดเสียงในระดับสัทศาสตร์ให้กับหน่วยเสียงดั้งเดิม ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ ดังตัวอย่างต่อไปนี้ (Fox 1995: 58-85)

ตัวอย่างที่ 1 เสียงปฏิภาคเป็นเสียงเดียวกัน สามารถสืบสร้างหน่วยเสียงดั้งเดิม เป็นหน่วยเสียงนั้นและคุณสมบัติทางสัทศาสตร์ก็เป็นเสียงเดิมนั้นเช่นเดียวกัน

ละติน ไตริก กรีก สันสกฤต เยอรมันสูงเก่า เสียงปฏิภาค
 ma:ter ma:te:r ma:ta: muoter m/m/m/m แม่
 หน่วยเสียงดั้งเดิม คือ *m มีค่าทางสัทศาสตร์ คือเสียงริมฝีปากนสิก [m]

ตัวอย่างที่ 2 มีหน่วยเสียงตรงกันเพียงบางภาษา

ped- pod- pad- fo:t p/p/p/f

การที่หน่วยเสียงตรงกันเพียงบางภาษา การกำหนดหน่วยเสียงดั้งเดิมใช้วิธีการพิจารณาจากหน่วยเสียงที่ตรงกัน ดังนั้น เราจึงสามารถกำหนดหน่วยเสียงดั้งเดิม *p สำหรับชุดเสียงปฏิภาคชุดนี้และกำหนดค่าทางสัทศาสตร์เป็นเสียงริมฝีปากกักไม่ก้อง [p]

แต่หลักการดังกล่าวนี้ ไม่สามารถใช้ได้กับทุกกรณี ทั้งนี้เพราะอาจจะขัดแย้งกับหลักการพื้นฐานของการวิเคราะห์ระบบเสียงโดยรวมซึ่งหน่วยเสียงนั้นอาจจะแตกต่างจากหน่วยเสียงอื่น

ตัวอย่างที่ 3 ภาษายิปซีมีเสียงปฏิภาค 3 ชุด คือ /ʃ/ , s/s และ /s/ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ภาษาดั้งเดิมมี 3 หน่วยเสียง ทั้งนี้ 2 ชุดแรกคือ /ʃ/ และ s/s ไม่มีปัญหา เพราะเรากำหนดให้เป็น *ʃ และ *s แต่ชุดที่ 3 /s/ ควรจะกำหนดให้เป็นเสียงใด ในการวิเคราะห์ต้องพิจารณาจากหลาย ๆ ด้าน ทั้งความเป็นไปได้ทางสัทศาสตร์ เรื่องของระบบเสียงดั้งเดิมที่จะเกิดขึ้น และการพิจารณาแบบลักษณะภาษาเราไม่สามารถพิจารณาจากเสียงปฏิภาคเพียงชุดเดียว แต่จำเป็นต้องดูจากทุกชุดและการสืบสร้างต้องมีความสอดคล้องกันกับหน่วยเสียงดั้งเดิมทุกเสียง

จากกรณีดังกล่าว เราไม่สามารถหาหน่วยเสียงดั้งเดิมให้กับชุด /s/ ที่จะสอดคล้องกับ *ʃ และ *s ได้ แต่ถ้าพิจารณาจากลักษณะทางสัทศาสตร์จะใกล้เคียงกับเสียงเสียดแทรกไม่ก้อง [s] retroflex, [s] alveolar และ [ç] palatal ซึ่งทั้ง 3 เสียงนี้ ปรากฏในภาษาสันสกฤต ดังนั้นเราอาจเลือกใช้สัญลักษณ์หนึ่งในสามนี้ในการสืบสร้าง แต่อย่างไรก็ตาม นี่เป็นเพียงเหตุผลและแนวคิดหนึ่งเท่านั้น เพราะเรายังสามารถที่จะสืบสร้างด้วยเหตุผลอื่น ๆ ได้อีกหลายวิธี

ตัวอย่างที่ 4 การปฏิภาคสระภาษาโรแมนซ์ ซึ่งจัดแบ่งเสียงปฏิภาคออกเป็น 9 ชุด คือ

	ชาติเนี่ยน	บัลกัน	โรมันตะวันออก
1.	i	i	i
2.	i	e	e
3.	e	e	e
4.	e	ɛ	ɛ
5.	a	a	a
6.	o	o	o
7.	o	o	o
8.	u	u	o
9.	u	u	u

ชุดที่ 1, 3, 5, 7, 9 สามารถกำหนดค่าทางสัทศาสตร์ได้ คือ [i] [e] [a] [o] [u] หากพิจารณา ทั้งลักษณะทางสัทศาสตร์และแบบลักษณ์ภาษาแล้วมีความเป็นไปได้เมื่อเปรียบเทียบกับระบบสระภาษาโรมันดั้งเดิม

แบบที่ 1

i	u
e	o
a	

ชุดที่ 4 และ 6 มีสระ ε และ ɔ เพิ่มเข้ามา ซึ่งเราสามารถวิเคราะห์ให้เป็นหน่วยเสียงดั้งเดิมได้ เมื่อเปรียบเทียบกับระบบสระโรมันดั้งเดิม

แบบที่ 2

i	u
e	o
ε	ɔ
a	

ปัญหาก็คือ ชุดที่ 2 และ 8 ซึ่งเสียงหลักได้นำไปกำหนดเป็นหน่วยเสียงแล้ว เราจึงจำเป็นต้องหาโครงสร้างสระแบบใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับแบบลักษณ์ภาษา โดยพิจารณาไปที่ tense - lax หรือความสั้น - ยาว ซึ่งมีอยู่ในภาษาตระกูลนี้คือ

Tense		Lax	
i:	u:	i	u
e:	o:	ε	ɔ
a			

จากแนวคิดต่าง ๆ ข้างต้น ประมวลกันเข้า เราจึงสามารถสืบสร้างระบบสระจากชุดปฏิภาคทั้ง 9 ชุด ได้ดังนี้

	ชาติเนียน	บัลกัน	โรมันตะวันออก	ผลการสืบสร้าง
1.	i	i	i	*i:
2.	i	e	e	*i
3.	e	e	e	*e
4.	e	ε	ε	*ε
5.	a	a	a	*a
6.	o	o	ɔ	*ɔ
7.	o	o	o	*o:
8.	u	u	o	*u
9.	u	u	u	*u:

ข้อดีของวิธีการศึกษาเปรียบเทียบ คือ ทำให้เราสามารถศึกษาถึงสภาพของภาษาดั้งเดิม และเห็นความสัมพันธ์ของภาษาลูกในปัจจุบัน ตลอดจนเห็นวิวัฒนาการการเปลี่ยนแปลงจากภาษาดั้งเดิมมาสู่ภาษาปัจจุบัน แต่อย่างไรก็ตาม การศึกษาด้วยวิธีการดังกล่าวยังมีข้อจำกัดหลายประการ กล่าวคือ เป็นการศึกษาโดยใช้ข้อมูลที่เป็นคำศัพท์ดั้งเดิมจำนวนหนึ่งเท่านั้น ปัจจัยอื่นที่อยู่นอกวงคำศัพท์ดั้งเดิม ถึงแม้จะมีความเก่าแก่และมีการเปลี่ยนแปลง ก็ไม่อาจนำเข้ามาอธิบายได้ การเปลี่ยนแปลงที่อธิบายได้ต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้จากเสียงปฏิภาคจากภาษาปัจจุบันเท่านั้น นอกจากนี้ จำนวนภาษาที่นำมาสืบสร้างก็มีส่วนทำให้ผลการสืบสร้างแตกต่างกัน ภาษาดั้งเดิมเดียวกันอาจมีระบบเสียงที่ได้จากการสืบสร้างที่แตกต่างกัน ถ้าใช้ข้อมูลที่มาจากภาษาลูกที่แตกต่างกัน

2.5 ตัวอย่างงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแปรและการเปลี่ยนแปลงทางเสียง

2.5.1 งานวิจัยที่แสดงการเปลี่ยนแปลงที่อยู่ใต้ระดับความสำนึกทางสังคม(change from below)

การออกเสียงสระที่มุ่งสู่สระกลาง(centralization)ของชาวเกาะมาร์ธาธา วินยาร์ด (Labov 1972)

ลาบอฟได้สังเกตว่าชาวเกาะมาร์ธาธา วินยาร์ด ออกเสียง /ay/ และ /aw/ แปรไปหลายแบบ ในขณะที่ถิ่นอื่นออกเสียงสองเสียงนี้ด้วยสระกลางระดับล้นต่ำ(low central vowel) คือ [ai] [au] แต่ชาวเกาะนี้มีแนวโน้มที่จะออกเสียงเป็นสระกลางระดับล้นกลาง (mid central vowel) คือ [əi] และ [əu] ตามลำดับ ซึ่งเป็นการออกเสียงที่ย้อนยุคไปเหมือนกับ ศตวรรษที่ 16-17 ลาบอฟสนใจว่าปรากฏการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นเพราะเหตุใด และมีแนวโน้มต่อไปอย่างไร เขาจึงได้ศึกษาการออกเสียงสระ /ay/ และ /aw/ ของคนในเกาะนี้ โดยใช้ผู้บอกภาษาจำนวน 69 คน มาจากตอนบนของเกาะ (Up island) 40 คน และตอนล่างของเกาะ (Down island) 29 คน แบ่งตามอาชีพ ประกอบด้วย ชาวประมง 14 คน ทำฟาร์ม 8 คน ก่อสร้าง 6 คน พ่อค้า 19 คน นักวิชาการ 3 คน แม่บ้าน 5 คน และ นักเรียน 14 คน แบ่งตามชาติพันธุ์ ได้แก่ อังกฤษ 42 คน โปรตุเกส 18 คน และ อินเดีย 9 คน เก็บข้อมูลจากวจนลีลา 2 แบบ คือให้อ่านออกเสียงคำที่เตรียมไว้ซึ่งเป็นการศึกษาแบบให้ผู้ถูกศึกษารู้ตัว และสนทนาพร้อมกับสังเกตการออกเสียง โดยผู้ถูกศึกษาไม่รู้ตัว

เกาะมาร์ธาธา วินยาร์ดอยู่ในรัฐแมสซาชูเซต สภาพพื้นที่แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ตอนบนของเกาะ (up island) ซึ่งเป็นเขตชนบท มีประชากร 1,701คน และตอนล่างของเกาะ (down island) ซึ่งเป็นเขตเมือง มีประชากร 3,846 คน ชาวเกาะแบ่งเป็น 4 ชาติพันธุ์ ได้แก่ กลุ่มอังกฤษดั้งเดิม กลุ่มโปรตุเกส ซึ่งมีประชากรมากที่สุด กลุ่มอินเดีย และกลุ่มหลากหลาย เช่น ฝรั่งเศส แคนาดา

เยอรมัน ไอร์ช โปแลนด์ กลุ่มที่ไม่จัดในการแบ่งตามชาติพันธุ์ คือ กลุ่มที่มาพักเฉพาะในฤดูร้อนซึ่งเป็นกลุ่มใหญ่ แต่มาเพียงเพื่อพักผ่อนไม่ได้อยู่ประจำ คนเหล่านี้มีบ้านพักตากอากาศ มีฐานะดี จำนวน 42,000 คน

ชาวเกาะดั้งเดิมยากจน ต้องทำงานหนัก อยู่ในเขตชนบท ส่วนในเขตเมืองเป็นที่ซึ่งพวกเรารวยจากภายนอกที่มาพักผ่อนเฉพาะในฤดูร้อน มากวันซื้อที่ดิน สร้างบ้านพักตากอากาศ ทำให้ที่ดินมีราคาแพง ชาวเกาะจะรู้สึกมีอคติกับคนกลุ่มนี้เพราะถือว่ามีมาทำลายความสงบสุขและทำลายชีวิตแบบชาวเกาะของพวกเขา

การศึกษาใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative approach) ใช้ตัวแปรวัจนลีลา 2 แบบ คือแบบกันเอง และแบบเป็นทางการ ตัวแปรทางสังคมได้แก่ อายุ สภาพภูมิศาสตร์ อาชีพ ชาติพันธุ์ ผลการศึกษาพบว่าคนอายุ 31-45 ปี ที่อยู่ในเขตชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เมืองซิลมาร์ค ซึ่งเป็นชาวอังกฤษดั้งเดิมมีอาชีพประมงออกเสียงย่อนยุคมากที่สุด

ลาบอฟให้เหตุผลว่า เป็นเพราะชาวเกาะซึ่งเริ่มจากชาวอังกฤษดั้งเดิม ต้องการแสดงเอกลักษณ์ความเป็นคนท้องถิ่นของตนเอง เพื่อให้แตกต่างจากพวกนักท่องเที่ยวที่หลังไหลมาเที่ยวในฤดูร้อน นักท่องเที่ยวเหล่านี้ถูกมองว่าเป็นพวกที่มาสร้างความไม่สงบสุขให้แก่ชาวเกาะ คนกลุ่มอื่นๆเลียนแบบการออกเสียงย่อนยุคจากชาวอังกฤษ เพื่อแสดงความเป็นคนพื้นเมืองเจ้าของเกาะ ไม่ใช่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเพียงชั่วคราว

ผู้พูดออกเสียงเหมือนกันในวัจนลีลาทั้งแบบรู้ตัวและไม่รู้ตัว จึงสรุปได้ว่าชาวเกาะไม่ได้ตระหนักว่ามีการเปลี่ยนแปลง หากแต่เป็นการเปลี่ยนแปลงที่อยู่ใต้ระดับการสำนึกทางสังคม

2.5.2 งานวิจัยที่แสดงการเปลี่ยนแปลงเหนือระดับสำนึกทางสังคม (change from above)

การแสดงชั้นทางสังคมด้วยการออกเสียง (r) ในห้างสรรพสินค้า มหานครนิวยอร์ก (Labov 1972)

เสียง (r) เป็นเสียงที่มีศักดิ์ศรีในภาษาถิ่นนิวยอร์ก และภาษาอังกฤษแบบอเมริกันทั่วไป ลาบอฟสังเกตการออกเสียง (r) หลังสระ เช่น car, her และหน้าพยัญชนะท้ายอื่นเช่น card, bird ของคนนิวยอร์ก พบว่ามีการแปรหลายแบบ และมีแนวโน้มว่าการแปรของการออกเสียงดังกล่าวจะแสดงลักษณะทางสังคมของผู้พูด เขาจึงศึกษาเปรียบเทียบการออกเสียง (r) หลังสระของคนกลุ่มอาชีพต่างๆ โดยใช้ตัวแปรแบบต่างๆ เพื่อชี้ให้เห็นถึงช่วงชั้นทางสังคมของผู้พูด เพราะอาชีพเป็นดัชนีที่สำคัญอย่างหนึ่งที่บ่งบอกชั้นทางสังคม เช่น อาชีพศึกษากลุ่มทนายความเปรียบเทียบกับเสมียนและภารโรง เป็นต้น แต่การศึกษาทำนองนี้เป็นเหมือนการสำรวจกว้างๆและผลที่ได้อาจไม่ใช่ข้อสนับสนุนจริงของสมมุติฐาน เขาแสดงทัศนคติว่าวิธีที่ควรศึกษาน่าจะเป็นการศึกษา

ในหมู่ประชากรเล็กๆที่เฉพาะเจาะจง มากกว่าที่จะเป็นกลุ่มใหญ่แต่กว้าง ดังนั้นเขาจึงเลือกศึกษา โดยใช้กลุ่มประชากรที่เป็นพนักงานของห้างสรรพสินค้า 3 แห่ง ที่มีลูกค้าต่างระดับทางสังคม ทั้งนี้ โดยเชื่อว่า พนักงานห้างดังกล่าวจะออกเสียง (r) เลียนแบบลูกค้าที่ตนให้บริการ

ลาบอฟเลือกห้างสรรพสินค้า 3 แห่งเพื่อใช้ในการศึกษา ได้แก่ ห้างแซกส์แห่งถนนหมายเลข 5 (Saks Fifth Avenue) เป็นตัวแทนห้างคนระดับสูง ห้างเมซีส์ (Macy's) เป็นห้างระดับกลาง และห้างเอสไคลน์ (S. Kline) เป็นห้างสามัญทั่วไป ทั้งนี้โดยพิจารณาจากการโฆษณาและราคาสินค้าของแต่ละห้าง จำนวนผู้บอกภาษา ห้างแซกส์ 68 คน ห้างเมซีส์ 125 คน และห้างเอสไคลน์ 71 คน

การเก็บข้อมูลใช้วิธีสุ่มแบบไม่รู้ตัวและแบบเน้นย้ำ เพื่อสังเกตการออกเสียง (r) หน้าพยัญชนะท้ายของคำว่า fourth และ (r) ท้ายพยางค์ของคำว่า floor

ผลการศึกษารูปได้ว่าพนักงานห้างแซกส์ ออกเสียง (r) ด้วยคำร้อยละสูงที่สุดคือ 62 % ห้างเมซีส์ รองลงมา คือ 51 % และห้างเอสไคลน์ ต่ำที่สุด คือ 21 %

การกระจายของ (r) ในตำแหน่ง 4 ตำแหน่ง ได้แก่ ตำแหน่งที่ 1 วิธีสุ่มแบบไม่รู้ตัว (r) หน้าพยัญชนะ (fourth) ตำแหน่งที่ 2 แบบไม่รู้ตัว (r) อยู่ท้ายพยางค์ (floor) ตำแหน่งที่ 3 แบบเน้น (r) หน้าพยัญชนะ (fourth) และตำแหน่งที่ 4 แบบเน้น (r) อยู่ท้ายพยางค์ (floor)

ห้างเมซีส์กับห้างเอสไคลน์ มีความต่างในทุกตำแหน่ง แต่ระหว่างห้างแซกส์กับห้างเมซีส์ การเน้นเสียง (r) ท้ายพยางค์ (floor) ของทั้งสองห้างนี้มีความใกล้เคียงกันมาก ลาบอฟพบว่า การออกเสียง floor แบบตามสบายกับแบบเน้นของห้างเมซีส์ มีความแตกต่างกันมาก แสดงให้เห็นว่า พนักงานห้างเมซีส์มีบรรทัดฐานในการออกเสียง (r) ยังไม่คงที่ ส่วนร้านแซกส์นั้นเราเห็นความต่างระหว่างการออกเสียงตามสบายและแบบเน้นเพียงเล็กน้อย นั่นหมายความว่าพนักงานร้านดังกล่าวมีความคงที่ในการออกเสียงด้วยสำเนียงทางภาษาที่ดีกว่า

สรุปได้ว่า ทุกคนพยายามที่จะออกเสียง (r) ให้ถูกต้องชัดเจน เพราะเห็นได้จากค่าสถิติในการออกเสียงแบบเน้นย้ำ แสดงว่าพนักงานของทั้งสามร้านนี้ ส่วนใหญ่ตระหนักดีว่าการออกเสียง (r) เป็นสิ่งที่แสดงถึงระดับทางสังคม

การศึกษาผลจากตัวแปรอิสระอื่นๆ ได้ข้อสรุปว่า กลุ่มคนผิวดำออกเสียง (r) น้อยมาก ส่วนคนผิวขาว ซึ่งศึกษาเฉพาะพนักงานหญิง พบว่า ห้างแซกส์ออกเสียงถูกต้องที่สุด ห้างเมซีส์ รองลงมา และห้างเอสไคลน์ออกเสียงถูกต้องน้อยที่สุด

อาชีพ ศึกษาเฉพาะห้างเมซีส์ โดยเลือก 3 อาชีพ ได้แก่พนักงานเดินตรวจตามชั้น (floorwalker), พนักงานขาย และพนักงานประจำห้องสต็อก ผลปรากฏว่า พนักงานเดินตรวจตามชั้น (floorwalker) ออกเสียง (r) มากที่สุด พนักงานขายรองลงมา และพนักงานประจำห้องสต็อกน้อยที่สุด คือ ไม่ออกเสียง (r) เลย

อายุ อายุผู้ออกภาษาใช้การประมาณ โดยแบ่งเป็นช่วง ช่วงละ 5 ปี สรุปได้ว่า
 ห้างแซกส์ อายุ 15-30 ออกเสียง (r)มากที่สุด อายุ 35-50 รองลงมา และอายุ 55-70 ต่ำสุด
 ห้างเมซีส์ อายุ 55-71 ออกเสียง (r)มากที่สุด อายุ 35-50 รองลงมา และอายุ 15-30 ต่ำสุด
 ส่วนห้างเอสโคลน์ออกเสียงไม่คงที่

นอกจากนั้น ลาบอฟ ยังได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับชนชั้นทางสังคม โดยแบ่ง
 คนออกเป็น 9 ชั้นชั้น ได้แก่ 0-1 ชั้นต่ำ 2-3, 4-5 ชั้นแรงงาน 6-8 ชั้นกลางชั้นต่ำ และ 9 ชั้น
 กลางชั้นสูง ศึกษาการออกเสียง (r) ในวัจนลีลา A = การพูดแบบเป็นกันเอง B = การพูดแบบ
 ระมัดระวัง C = การอ่านข้อความ D = การอ่านคำเดี่ยว และ D' = การอ่านคำคู่เทียบเสียง

ผลการศึกษาพบว่า ผู้พูดชนชั้นกลางชั้นต่ำ (6-8) ไม่เป็นไปตามคาดหมาย กล่าวคือ
 เปอร์เซ็นต์การออกเสียง (r) ควรจะต่ำกว่าชนชั้นกลางชั้นสูง (9) แต่กลับพบว่า ชนชั้นกลางชั้นต่ำ
 กลับออกเสียง (r) ในวัจนลีลาการอ่านทั้ง 3 แบบ (C, D, D') ซึ่งเป็นการใช้ภาษาที่รู้ตัวและระวัง
 ตัวมาก สูงกว่าชนชั้นกลางชั้นสูง ลาบอฟชี้ให้เห็นว่า นี่คือการแก้ไขเกินเหตุของชนชั้นกลางชั้นต่ำ

2.5.3 การศึกษาการเปลี่ยนแปลงในเวลาจริง

การกลับไปศึกษาการออกเสียง /r/ ในห้างสรรพสินค้า อีกครั้งหนึ่ง (Fowler, Jay, 1986. อ้างใน Labov 1994 : 86-94)

หลังจากปี 1962-3 ซึ่งลาบอฟได้ศึกษาการแปรของ (r) ของผู้พูดที่เป็นพนักงานในห้าง
 สรรพสินค้า 3 แห่งที่ต่างระดับทางสังคม ได้แก่ ห้างแซกส์ ห้างเมซีส์ และห้างเอสโคลน์ ดังกล่าว
 แล้วข้างต้น ต่อมา ในปี 1986 เจย์ โฟลเลอร์ (Jay Fowler) ได้กลับไปศึกษาที่ห้างทั้งสามนี้อีกครั้ง
 แต่เนื่องจากห้างเอสโคลน์ ได้เลิกกิจการไป เธอจึงได้เลือกห้างเมย์ (May's) ซึ่งเป็นห้างระดับเดียว
 กันแทน ผลการศึกษา ได้ผลเช่นเดียวกับที่ ลาบอฟ เคยศึกษาไว้ กล่าวคือ พนักงานห้างแซกส์
 ออกเสียง [r] มากที่สุด ห้างเมซีส์รองลงมา และห้างเมย์น้อยที่สุด

เมื่อแยกตามวัจนลีลา พบว่าในการศึกษาของลาบอฟ 1962 การออกเสียง คำว่า floor
 แบบเน้นย้ำ พนักงานห้างเมซีส์ซึ่งเป็นห้างระดับกลาง จะออกเสียง (r) น้อยกว่าห้างแซกส์ซึ่งเป็น
 ห้างระดับสูงเล็กน้อย แต่ในปี 1986 พนักงานห้างเมซีส์กลับออกเสียงดังกล่าวสูงกว่าห้างแซกส์
 ปรากฏการณ์ดังกล่าวอาจจะมาจากการที่ชนชั้นกลางชั้นต่ำใช้รูป (r) ในวัจนลีลาที่เป็นทางการ
 บ่อยๆ รูปแบบดังกล่าวได้ถ่ายทอดไปสู่รุ่นลูก คนรุ่นหลังจึงออกเสียงนี้เพิ่มขึ้น

เมื่อพิจารณาตัวแปรอายุ ในการศึกษาทั้งสองครั้งพบว่า ห้างแซกส์ผู้พูดที่อายุน้อยจะออก
 เสียง [r] มาก แต่ผู้พูดที่อายุมากจะออกเสียงนี้น้อย ในห้างเมซีส์กลับเกิดปรากฏการณ์ที่กลับกัน
 เพราะผู้พูดอายุน้อยออกเสียง [r] น้อย แต่ผู้พูดอายุมากออกเสียง [r] มาก ถ้าเทียบแต่ละกลุ่ม

อายุ จะเห็นว่า ทุกกลุ่มอายุของการศึกษาในปี 1986 จะออกเสียงนี้มากกว่าทุกกลุ่มอายุเดียวกันของปี 1962 นั้นแสดงว่า การเปลี่ยนแปลงในเวลาจริงได้เกิดขึ้นแล้ว

ภายในเวลา 24 ปี (จาก 1962 – 1986) มีผู้ออกเสียง [r] 100% เพิ่มขึ้นในทุกห่าง แต่ที่น่าสนใจ คือ การออกเสียงตัวแปรนี้ไม่สม่ำเสมอ เมื่อเทียบระหว่างการศึกษาระดับมัธยมศึกษาทั้งสองครั้ง พบว่าขณะที่พนักงานห้างแซกส์ มีความแตกต่างไม่มากนัก แต่ห่างอีกสองห่างนั้น ในปี 1986 มีผู้ออกเสียงนี้เพิ่มในอัตราที่สูงมาก

การศึกษาของโฟเลอร์ แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของคนแต่ละรุ่นอายุที่กำลังดำเนินอยู่ และการเปลี่ยนแปลงนี้เป็นไปอย่างช้าๆ ในขณะที่เดียวกันก็มีลักษณะ age-grading กล่าวคือ มีการเกิดในลักษณะซ้ำกันเมื่อคนมาถึงอายุนั้น

2.5.4 งานวิจัยการเปลี่ยนแปลงในเวลาเสมือนจริง

งานวิจัยที่ 1 การแปรสัระ (ay) และ (aw) ของคนนิวยอร์ก (Labov 1994 : 50-55)

สระ (ay) มีการเปลี่ยนแปลงโดยตำแหน่งของลิ้นเลื่อนไปข้างหลัง (backing) และสระ (aw) ตำแหน่งของลิ้นเลื่อนไปข้างหน้า (fronting)

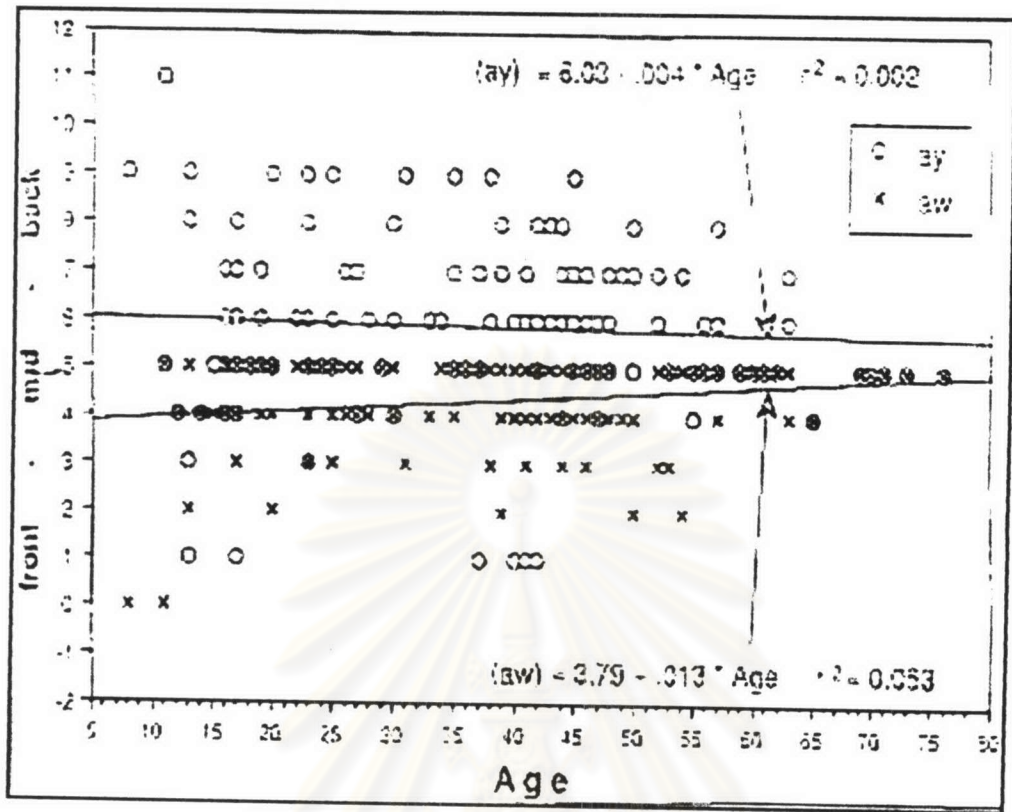
ตำแหน่งของลิ้นในการออกเสียงสระดังกล่าวนี้ แตกต่างกันในแต่ละคนกล่าวคือ (ay) เริ่มจาก [ay] > [ɔy] (aw) เริ่มจาก [au] > [æu]

เพื่อความสะดวกและความเป็นระบบในการอธิบายตำแหน่งของลิ้น ในงานวิจัยนี้ได้กำหนดค่าเป็นตัวเลขแทนลักษณะทางสัทศาสตร์ (phonetic scale) ของเสียงสระแต่ละเสียง จาก 1 ถึง 11 โดยถือว่า ค่าตัวเลขน้อยที่สุดแสดงตำแหน่งของลิ้นที่อยู่หน้าสุด ค่าตัวเลขมากที่สุดแสดงตำแหน่งลิ้นถอยหลังมากที่สุด ส่วนตำแหน่งปกติของคนพูดทั่วไป มีค่าศูนย์กลางที่ 5 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(ay)	(aw)
5 a	5 a
6 ɑ	4 a>
7 ɑ>	3 æ<
8 ɒ<	2 æ
9 ɒ	1 æ
10 ɔ̃	0 ɛ̃
11 ɔ̃	-1 ɛ

ในงานวิจัยนี้ใช้ ผู้บอกภาษา 158 คน อายุระหว่าง 8-73 ปี จากการศึกษาพบว่า เสียง [a] ค่าตัวเลขที่ 5 ซึ่งเป็นเสียงดั้งเดิมมีผู้ออกเสียงมากที่สุด จะเห็นได้จาก เครื่องหมายซึ่งแทน (ay) และ (aw) ที่บ่งชี้กันมากที่สุด จากภาพที่ 2.5 ทั้ง (ay) และ (aw) มีการกระจายค่าตัวเลขตั้งแต่ 0-11 ในกลุ่มคนอายุน้อยที่สุด

ภาพที่ 2.5 แผนภูมิแสดงการแปรของเสียง (ay) และ (aw) ในผู้พูดอายุ 8 - 73 ปี (ถ่ายจาก ลาบอฟ 1994 : 51)

ค่าสถิติสามารถแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนถึงการเปลี่ยนแปลงภาษาในเวลาเสมือนจริงที่จะทำนายแนวโน้มในอนาคตว่า คนนิวยอร์กจะออกเสียง (ay) ด้วยตำแหน่งลิ้นที่ถอยหลังมากขึ้น ในขณะที่เดียวกัน จะออกเสียง (aw) ด้วยตำแหน่งลิ้นที่เลื่อนมาข้างหน้ามากขึ้น

ผู้พูดที่อายุน้อยออกเสียง (ay) โดยตำแหน่งลิ้นถอยหลังที่สุดที่ค่า 11 คือ เสียง [ɔ] และออกเสียง (aw) เลื่อนมาข้างหน้ามากที่สุดที่ค่า 0 คือ เสียง [ɛ] แต่หากพิจารณาเส้นแสดงค่าเฉลี่ยถดถอย (regression line) จะพบว่า การกระจายระหว่างกลุ่มมีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อยไม่เด่นชัดและไม่มีค่านัยสำคัญทางสถิติเพียงพอที่จะแสดงการเปลี่ยนแปลง เพราะเส้นแสดงการถดถอย (regression line) ของ (ay) มีความลาดเอียง (slope) เพียง -0.004 แสดงถึงค่าร้อยละของการแปรที่น้อยมากเพียง $r^2 = 0.002$ ส่วนค่าการกระจายของเส้นแสดงค่าเฉลี่ยถดถอยของ (aw) ก็เพียง $.013$ นั่นคือมีการแปรเพียง 13 % เท่านั้น

ข้อสังเกตที่น่าสนใจที่ทำให้ค่าเฉลี่ยไม่เด่นชัดนั้นเกิดจากสระ (ay) ของผู้พูดบางคน ข้ามเขตไปอยู่กับกลุ่ม (aw) ด้วย กล่าวคือ ออกเสียง (ay) ว่า [æy] ซึ่งปรากฏการณ์นี้เกิดทั้งกับผู้มีอายุน้อยและผู้มีอายุมาก แต่หากสังเกตต่อไปจะพบว่า การออกเสียง (ay) เป็น [æ] นั้น ที่จริง

แล้วไม่ใช่สำเนียงถิ่นนิวยอร์ก หากแต่เป็นสำเนียงของคนถิ่นใต้ ดังนั้น การที่จะใช้ตัวแปรเพื่อศึกษา (ay) และ (aw) เพียงดูจากกลุ่มอายุ นั้น ยังไม่เพียงพอจึงได้เพิ่มตัวแปรอีก 2 ตัวแปร ได้แก่ กลุ่มชาติพันธุ์ระหว่างคนผิวดำกับผิวขาว และ ชั้นชั้นทางสังคม ระหว่างผู้ใช้แรงงานชั้นต่ำและชั้นสูง จากงานวิจัยได้ข้อสังเกตและข้อสรุปดังนี้

- 1) คนผิวดำมีการแปรที่แตกต่างจากคนผิวขาว ในการศึกษาของงานวิจัยหลายชิ้นที่ผ่านมา ได้พบ ความคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ คนผิวดำ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่เป็นส่วนร่วมหรือลักษณะเดียวกับภาษาพื้นเมืองนิวยอร์ก ภาษาของคนผิวดำ จึงถือว่าเป็นภาษาย่อยที่แตกต่างไปจากภาษาถิ่นนิวยอร์ก
- 2) ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ชุมชนภาษา (speech community) ในตัวเมืองตอนเหนือ แยกเป็น 2 กลุ่ม คือ ชุมชนผิวขาว กับชุมชนที่ไม่ใช่คนผิวขาว ภายในชุมชนคนผิวขาวภาษามีถิ่นเดียวตามสภาพภูมิศาสตร์ แต่มีความหลากหลายทางสังคม (social dialect) ตัวแปรทางสังคม เช่น อาชีพ ฐานะทางสังคมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของภาษาแตกต่างกัน
- 3) การเปลี่ยนแปลงทางภาษานั้น เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ดำเนินไปจากคนรุ่นหนึ่ง ไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง
- 4) การที่จะได้ข้อสรุปที่ถูกต้องชัดเจนในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงภาษาในเวลาเสมือนจริงนั้น แม้ว่าตัวแปรกลุ่มอายุจะเป็นตัวแปรหลัก แต่การแปรอื่น ๆ เช่น ชาติพันธุ์ อาชีพ การศึกษา ระดับชั้นทางสังคม ฯลฯ ก็มีความจำเป็น เพราะจะช่วยอธิบายผลกระทบจากปัจจัยทางสังคมที่หลากหลาย ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยนี้ กล่าวคือ ครั้งแรกมีเพียงตัวแปรเดียว คือ การจัดระดับอายุมากที่สุดถึงน้อยที่สุด แต่จากการศึกษาข้อมูล ถึงแม้จะเห็นจากการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น แต่โดยทางสถิติก็ไม่มีค่าบ่งชี้ที่แสดงนัยสำคัญ

ในขั้นที่สอง ผู้วิจัยเพิ่มตัวแปรกลุ่มชาติพันธุ์ โดยแบ่งศึกษากลุ่มคนผิวดำและผิวขาว ได้พบว่า กลุ่มคนผิวขาวมีการแสดงค่าทางสถิติที่มีนัยสำคัญบ่งชี้ให้เห็นการเปลี่ยนแปลงด้วยเวลาเสมือนจริงอย่างชัดเจน ในขณะที่กลุ่มคนผิวดำได้พบการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปแบบแปรปรวน ในขั้นที่สามผู้วิจัยใช้ตัวแปรฐานะทางสังคม โดยเลือกศึกษาชนชั้นผู้ใช้แรงงาน และได้พบการเปลี่ยนแปลงแบบเวลาเสมือนจริงที่แสดงนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกัน

2.5.5 งานวิจัยการแปรและการเปลี่ยนแปลงทางเสียงของภาษาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

งานวิจัยที่ 1 การศึกษาเปรียบเทียบเสียงและระบบเสียงในภาษาลาวพวน มาบปลาเค้า จ.เพชรบุรี ของผู้พูดภาษาที่มีอายุต่างกัน ของรัชนี เสนีย์ศรีสันต์ 2524)

ผู้บอกภาษาแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มอายุ คือกลุ่มอายุ 60 – 80 ปีแทนคนรุ่นเก่า กลุ่มอายุ 45 – 59 ปีแทนรุ่นค่อนข้างเก่า กลุ่มอายุ 30 – 44 ปีแทนรุ่นค่อนข้างใหม่ และกลุ่มอายุ 15 – 29 ปี แทนรุ่นใหม่ หมู่บ้านที่ศึกษา 4 หมู่บ้าน ผู้บอกภาษากลุ่มอายุละ 2 คนต่อหมู่บ้าน รวมทั้งสิ้นมีผู้บอกภาษา 32 คน ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นชัดเจนว่ามี การแปรในการออกเสียงพยัญชนะในผู้พูดที่มีอายุต่างกัน

คำที่ภาษาไทยเขียนด้วยพยัญชนะต้น <หญ-หย-ย-อย> คนพวนจะออกเสียงเป็น [ŋ] หรือ [j] ผลที่ได้จากการวิเคราะห์การออกเสียงพบว่าผู้บอกภาษาอายุ 60 ปีขึ้นไป ออกเสียง [ŋ] 68.2% [j] 32.4% และ [ŋ]~[j] 0.2% ผู้บอกภาษากลุ่มอายุ 15-29 ปี ออกเสียงเป็น [ŋ] 12.8% [j] 88.0% และ [ŋ]~[j] 0.8 %

คำที่ในภาษาไทยเขียนด้วยพยัญชนะต้น <จ> หรือ <ช> ซึ่งออกเสียงเป็น [ch-] คนพวนทั้ง 4 กลุ่ม อายุจะออกเสียงเป็น [s-]หรือ [ch-] ผู้บอกภาษาอายุ 60 ปีขึ้นไปออกเสียงพยัญชนะต้นเป็น [s-] 99.4% [ch-] 1.2% และ [s-]~[ch-] 0.6% ผู้บอกภาษากลุ่มอายุ 45-59 ปี ออกเสียงเป็น [s-] 84.4% [ch-] 15.6% ผู้บอกภาษาอายุ 15-29 ปี ออกเสียง [s-] 62.5% [ch-] 47.4% และเป็น [s-]~[ch-] 9.9%

เมื่อรวมอัตราการออกเสียง [s-] และ [ch-] ของผู้บอกภาษาทั้ง 4 หมู่บ้าน และ 4 ช่วงอายุแล้ว พอลจะเห็นได้ว่าคำในภาษาไทยกรุงเทพฯ ที่เขียนด้วยพยัญชนะต้น <จ> และ <ช> คนพวนจะออกเสียงเป็น [s-] 77.7% และเป็นเสียง [ch-] 25.0% เสียง [s-] กำลังอยู่ในระยะการเปลี่ยนแปลง ทำนายได้ว่าเสียง [ch-] อาจเข้าไปแทนที่ [s-]ในอนาคต เมื่อเปรียบเทียบร้อยละของการกลายเสียงของ [s-] > [ch-] และ [ŋ-]>[j-] แล้ว พบว่าการเปลี่ยนแปลงของ [s-] ช้ากว่าการเปลี่ยนแปลงของ [ŋ-] ผู้บอกภาษาในกลุ่มที่ 4 ซึ่งเป็นคนรุ่นใหม่ออกเสียง [s-] มากถึง 62.4% ในขณะที่ออกเสียง [ŋ-] ประมาณ 12.3% เท่านั้น

แนวโน้มที่สรุปได้คือ ผู้พูดที่มีอายุน้อย มักออกเสียง [j-] และ [ch-] มากกว่าผู้ที่มีอายุมาก ส่วนผู้ที่มีอายุมาก ออกเสียง [ŋ-] และ [s-] มากกว่าผู้ที่มีอายุน้อย ผู้วิจัยสรุปว่า ภาษาพวนมาบปลาเค้าจะเปลี่ยนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาษาในคนรุ่นใหม่

การอธิบายกระบวนการเปลี่ยนแปลงเสียง /ŋ/ และ /ch/ ในภาษาลาวพวนมาบปลาเค้า โดยใช้ทฤษฎีภาษาศาสตร์สังคมอาจสรุปได้ 3 ขั้นตอน คือ

1) จุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงเกิดจากคนกลุ่มอายุ 60 ปี แต่มีผู้พูดเพียงจำนวนน้อย

2) ขยายขอบเขตของการเปลี่ยนแปลงมาสู่คนอื่นอีก 3 กลุ่มอายุ โดยเสียง [j-] และ [ch-] ถูกใช้มากขึ้น เสียง [ɲ-] และ [s-] ถูกใช้น้อยลง

3) ผู้พูดเองเริ่มสังเกตเห็นการเปลี่ยนแปลง รูปเก่าและรูปใหม่ก่อให้เกิดปฏิกิริยาในวงกว้าง แต่เนื่องจาก [j-] และ [ch-] เป็นรูปที่มีศักดิ์ศรี เพราะได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยซึ่งมีศักดิ์ศรีเหนือกว่า รูปใหม่นี้จึงเป็นปฏิกิริยาในเชิงบวก คือ ไม่มีผู้ใดต่อต้าน

การเสริมเส้นกระบวนการของการเปลี่ยนแปลง รูปแปร [j-] และ [ch-] เป็นฝ่ายชนะด้วยเหตุผลที่กล่าวในข้อ 3 ดังนั้น รูปแปรทั้งสองนี้จึงคงอยู่และใช้ในสังคมต่อไป ส่วนรูปแปร [ɲ-] และ [s-] ซึ่งพ่ายแพ้ก็จะหายไปในที่สุด หรือจะถูกเก็บรักษาไว้ในวัจนลีลาแบบใดแบบหนึ่ง

งานวิจัยที่ 2 การแปรและการเปลี่ยนแปลงทางเสียงในภาษาขมุถิ่นต่างๆในภาคเหนือของไทย ของสุวิไล เปรมศรีรัตน์ (Premsrirat 1997)

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเปรียบเทียบการแปรและการเปลี่ยนแปลงทางเสียงภาษาขมุ 5 ถิ่น ได้แก่ 1. บ้านห้วยเย็นและห้วยเขียน อ.เวียงแหง เชียงราย 2a. บ้านน้ำป่าน ห้วยมอย อ.สองแคว น่าน 2b. บ้านใหม่ชายแดน อ.สองแคว น่าน 3. บ้านน้ำสุดและภูคำ อ.ทุ่งช้าง น่าน 4. บ้านป่าแพะ อ.เวียงสา น่าน 5. บ้านห้วยปุก และห้วยไฮ อ.เมือง น่าน

ปรากฏการณ์การแปรในภาษาขมุดังนี้

1) การแปรโครงสร้างพยางค์หน้า

พยางค์หน้า (presyllable) เกิดการลดรูปจาก $C(C)V(N) > N > \emptyset$ ทั้งนี้ ถิ่นที่ 1 และ 2a. ยังคงรักษาพยางค์แบบเต็มรูปไว้ได้มากที่สุด ถิ่น 2b พยางค์หน้าถูกลดรูปเหลือเพียงพยางค์หลักในทุกคำ ถิ่นที่ 3,4 และ 5 มีการลดรูปในบางคำและคงไว้บางคำ

ถิ่น 2a. มีการเปลี่ยนแปลงพยางค์หน้า 2 ทิศทาง กล่าวคือ พยางค์หน้าบางพยางค์จะลดรูปเหลือเพียงพยางค์นาสิก แต่ในบางพยางค์ เสียงนาสิกสูญไปเหลือเพียงพยางค์เปิดเสียงสั้น

$CVN > N > \emptyset$ หรือ $CVN > CV > \emptyset$

นอกจากนั้น พยัญชนะต้นควบกล้ำเสียงที่ 1 /t c s th/ จะเปลี่ยนเป็น /k kh/ แต่ยังคงรักษาเสียงควบกล้ำไว้ คือ tr-, cr-, sr-, thr- > kr-, kh-

2) การแปรเสียงพยัญชนะในพยางค์หลัก

พยัญชนะต้นกักโหมะในถิ่น 1,2,3 แปรกับพยัญชนะกักโหมะในถิ่น 4

พยัญชนะต้นต่อเนื่อง (continuants) อโหมะในถิ่น 1,2 แปรกับพยัญชนะต่อเนื่องโหมะทุกเสียงในถิ่น 4 แต่เป็นบางเสียงในถิ่น 3

เสียงควบกล้ำบางเสียงในถิ่น 3 สูญไป แต่ในถิ่น 1,2,4 ยังอยู่ครบ

ถิ่น 2,3,4 ปรากฏเสียงพยัญชนะทั้งกัอกโฆชะ สติล และอนิต แต่ ถิ่น 1 ปรากฏเฉพาะ พยัญชนะกัอกโฆชะสติล

กรณีศึกษาเฉพาะ ถิ่นที่ 3 พบว่ามีการแปรระหว่างกลุ่มอายุ โดย รุ่นอายุต่ำกว่า 30 ปี ไม่ ปรากฏเสียงควบกล้ำ ส่วนเสียง /hl-/ ในกลุ่มอายุ 30 ปีขึ้นไป จะแปรเป็น /h-/ ในกลุ่มต่ำกว่า 30 ปี การแปรของคนอายุ 30 ปีขึ้นไปจะขึ้นอยู่กับวัจนลีลาในการพูดด้วย

3) การแปรระหว่างลักษณะน้ำเสียงกับระดับเสียง

ถิ่น 1,2 มีความต่างระหว่าง ลักษณะน้ำเสียงแบบที่ 1 และ 2

ถิ่น 3,5 มีความต่างระหว่าง ระดับเสียงสูงและต่ำ

ถิ่น 4 มีความต่างระหว่างพยัญชนะต้นโฆชะและอโฆชะ

ในงานวิจัยนี้ ไม่พบการแปรของสระ

งานวิจัยที่ 3 ลักษณะการกระจายของภาษาเขมรถิ่นไทย อดีต ปัจจุบัน อนาคต ของพยัญชนะท้าย ของสุวิไล เปรมศรีรัตน์ และอรวรรณ ภูอิสระกิจ (2539)

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาการแปรของพยัญชนะท้ายภาษาเขมรถิ่นไทย จำนวน 37 อำเภอ ใน 8 จังหวัด เพื่อนำไปสู่การสร้างตัวเขียนสำหรับภาษานี้ การศึกษายืดพยัญชนะท้ายของคำใน ภาษาเขมร ถิ่น อ.เมืองสุรินทร์ เป็นหลัก

พยัญชนะท้ายภาษาเขมร ถิ่นสุรินทร์ มี 14 เสียง ดังนี้

-p -t -c -k -ʔ -h -m -n -ŋ -l -r -w -j

ผลการศึกษา ได้พบพยัญชนะท้ายที่มาจากพยัญชนะเขมรดั้งเดิม 5 เสียง มีการแปรใน ภาษาเขมรถิ่นไทยในปัจจุบัน ได้แก่

เสียงดั้งเดิม

*-r

*-c

*-k

*-ŋ

*-ŋ

เสียงแปรในถิ่นต่างๆ

-r ~ -l ~ -n ~ -t ~ -j ~ -∅

-c ~ -k ~ -t ~ -ʔ

-k ~ -c ~ -ʔ ~ -∅

-ŋ ~ -ŋ ~ -j

-ŋ ~ -ŋ

ผู้วิจัยได้สรุปว่า การแปรของพยัญชนะท้าย เป็นเรื่องหนึ่งที่เป็นปัญหาในการตัดสินใจ สร้างระบบเขียนด้วยอักษรไทย พยัญชนะท้ายหลักที่ผู้วิจัยเน้น คือ -r, -c และ -ŋ และจากข้อมูล พบว่า นอกจากการออกเสียงพยัญชนะท้ายทั้งสามเสียง ของเขมรถิ่นไทยจะสัมพันธ์กับรูป พยัญชนะท้ายของภาษาเขมรกัมพูชาแล้ว ยังสัมพันธ์กับเสียงสระที่นำหน้าพยัญชนะท้ายที่เพดาน อ่อนด้วย กล่าวคือ คำที่ภาษาเขมรถิ่นไทยหลายถิ่น มีการออกเสียงพยัญชนะท้าย -r, จะมีรูป พยัญชนะท้าย และคำที่เขียนด้วยรูปพยัญชนะ -ŋ และ -k ซึ่งมีฐานกรณ์ที่เพดานอ่อนและเกิด

กับสระหน้า จะออกเสียงเป็น คือ -c และ -ŋ เนื่องจากอิทธิพลของสระหน้าดังกล่าว ขณะที่คำที่เขียนด้วยพยัญชนะเพดานแข็ง คือ -c และ -ŋ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงทางเสียงเด่นชัดเท่าปรากฏการณ์แรก

งานวิจัยที่ 4 การเปลี่ยนแปลงเสียงวรรณยุกต์และการสัมผัสภาษา กรณีศึกษา ภาษาเข่า เปรียบเทียบกับภาษาไทย ของธีระพันธ์ ล. ทองคำ (L- Thongkum 1997)

วัตถุประสงค์เพื่อแสดงปรากฏการณ์การแปรและการเปลี่ยนแปลงเสียงวรรณยุกต์ใน ภาษาเข่า อันเนื่องมาจากอิทธิพลของวรรณยุกต์ในภาษาไทย ผู้วิจัยเลือกศึกษาที่หมู่บ้านห้วยแม่ ซ้าย ต.คอยยาว อ.เมือง จ.เชียงราย

ภาษาเข่าถิ่นนี้ ในพยางค์เป็นมีวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง มีสัทลักษณะและการเกิดร่วมกับโครงสร้างพยางค์ต่างๆ และที่มาจากวรรณยุกต์ดั้งเดิมภาษาตระกูลม้ง-เมี่ยน (แม้ว-เข่า) มีดังนี้

พยางค์เป็น

- ว. 1 วรรณยุกต์กลางระดับ [33] (<*A1)
- ว. 2 วรรณยุกต์กลางตก [31] (<*A2)
- ว. 3 วรรณยุกต์สูงขึ้นตก [453] (<*B1)
- ว. 4 วรรณยุกต์ต่ำขึ้นตก [232] (<*B2)
- ว. 5 วรรณยุกต์กลางขึ้น [34] (<*C1)
- ว. 6 วรรณยุกต์ต่ำตก {21} (<*C2)

พยางค์ตาย

- ว. 3 วรรณยุกต์สูงขึ้น [45] (<*D1)
- ว. 6 วรรณยุกต์ต่ำตก [21] (<*D2)

จากการวิจัยพบว่ามีความแตกต่างทั้งทางสัทศาสตร์และสัทวิทยา ในการออกเสียงวรรณยุกต์ของผู้บอกภาษาอายุ 25 ปีขึ้นไป และต่ำกว่า 25 ปี กลุ่มอายุ 25 ปีขึ้นไปมี 6 วรรณยุกต์ ในขณะที่กลุ่มอายุต่ำกว่า 25 ปีมีเพียง 5 วรรณยุกต์ วรรณยุกต์ของผู้บอกภาษา 2 กลุ่มและวรรณยุกต์โบราณ มีดังนี้

	*A	*B	*C		*A	*B	*C
วรรณยุกต์สูง	33	453	34		33	45	34
วรรณยุกต์ต่ำ	31	232	21		31	34	21
	อายุ 25 ปีขึ้นไป				อายุต่ำกว่า 25 ปี		

สรุปได้ว่า

- 1) เกิดการแปรของวรรณยุกต์ 453 (*B1) กับ 45 (*B1) ตามกลุ่มอายุ
- 2) เกิดการเปลี่ยนแปลงวรรณยุกต์ 232 (*B2) มาเป็น 34 ในกลุ่มอายุต่ำกว่า 25 ปี จึงเกิดการรวมเสียงกับ 34 (*C1)

ปรากฏการณ์ที่ 2 ทำให้ระบบวรรณยุกต์ของกลุ่มอายุต่ำกว่า 25 ปี มีเพียง 5 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ แทนที่จะเป็น 6 หน่วยเสียงดังเช่นกลุ่มอายุ 25 ปีขึ้นไป

เมื่อนำวรรณยุกต์ของกลุ่มอายุต่ำกว่า 25 ปี มาเปรียบเทียบกับวรรณยุกต์ในภาษาไทยพบว่า สัทลักษณะวรรณยุกต์ภาษาเข่า ที่เปลี่ยนจาก 453 มาเป็น 45 นั้นมีลักษณะทางสัทศาสตร์ที่คล้ายคลึง กับวรรณยุกต์ตรี 45 ในภาษาไทย และวรรณยุกต์ซึ่งเดิมเป็นเสียง 232 ก็เปลี่ยนเป็น 34 และรวมกับ 34 เดิม ซึ่งมีสัทลักษณะคล้ายวรรณยุกต์จัตวาในภาษาไทย ดังนั้นจึงเป็นไปได้ว่าการเปลี่ยนแปลงนี้ มาจากการสัมผัสภาษาระหว่างเข่ากับภาษาไทยในเด็กเข่าที่พูดภาษาไทยได้ เนื่องจากได้เรียนหนังสือในโรงเรียนเหมือนเด็กไทยทั่วไป

งานวิจัยที่ 5 การแปรของเสียงพยัญชนะต้นกักสิถิล ในภาษาถิ่นเชียงใหม่ ของพรเพ็ญ ดันวัฒนานันท์ (2525)

เป็นการศึกษาการแปรของเสียงพยัญชนะต้น p, t, c, k ตามแนวภาษาศาสตร์สังคมของผู้พูด ในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า พยัญชนะต้นกัก สิถิล /p, t, c, k/ ที่พัฒนามาจากเสียงอิมปะระ /*p, *t, *c, *k/ ในภาษาไทยดั้งเดิม ไม่มีการแปร แต่เสียง /p, t, c, k/ ที่พัฒนามาจากเสียงอิมปะระ /*b, *d, *j, *g/ มีการแปร โดยมีการออกเสียงเป็นเสียงกัก ธนิต [p^h t^h c^h k^h] เพิ่มเข้ามา ทั้งนี้ เสียง /t/ มีอัตราการแปรมากที่สุด และเสียง /c/ น้อยที่สุด จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการแปรของเสียงพยัญชนะต้นดังกล่าวกับตัวแปรทางสังคม ได้พบว่า ตัวแปรที่มีผลต่อการแปรทางเสียงมากที่สุดคือ ถิ่นที่อยู่อาศัย เพราะผู้บอภาษาในชุมชนเมือง จะมีการเปลี่ยนแปลงทางภาษามากกว่าผู้บอภาษาในชนบท สำหรับอิทธิพลจากภายนอกซึ่งหมายถึงการติดต่อสื่อสารกับผู้พูดภาษาอื่น มีผลต่อการเปลี่ยนแปลง โดยผู้พูดที่มีการติดต่อกับคนท้องถิ่นอื่นมาก ย่อมมีโอกาสที่จะเปลี่ยนแปลงการใช้ภาษามากขึ้น นอกจากนั้นยังพบว่า คนอายุน้อยจะเปลี่ยนแปลงการออกเสียงมากกว่าคนอายุมาก

งานวิจัยที่ 6 การศึกษาการแปรของตัวแปร (h̃) ในภาษาถิ่นสงขลาเขตชุมชนเมือง ตามปัจจัยทางสังคม ของปาลิรัฐ ทรัพย์ปรุง (2537)

งานวิจัยพบว่า ปัจจัยทางสังคมที่มีผลต่อการแปรของเสียง (h̃) เรียงตามลำดับตั้งแต่มากไปน้อย คือ อายุ การศึกษา ทักษะคิด แวดวงภาษา และ เพศ การที่ทักษะคิดที่แตกต่างกันทั้งบวกและลบ ที่ผู้พูดมีต่อภาษาถิ่นของตนเอง เป็นปัจจัยอันสำคัญที่ทำให้มีการแสดงผลต่างๆกันไป แม้

แต่ในกลุ่มการศึกษาต่ำซึ่งมีทัศนคติในทางลบต่อภาษาถิ่น ก็ยังมีการนำรูปแปร (ŋ) ซึ่งเป็นรูปภาษาที่มีศักดิ์ศรีจากภาษามาตรฐานมาใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเพศหญิงสูงอายุ ซึ่งพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในการออกเสียง (h) ตามด้วยตัวแปรทัศนคติด้วย

ส่วนกลุ่มวัยรุ่นซึ่งมีการศึกษาสูง ไม่ว่าจะมีความทัศนคติในเชิงบวกหรือลบต่อภาษาถิ่น แต่ต่างก็มีการใช้ (ŋ) ในจำนวนใกล้เคียงกัน ผู้วิจัยได้แสดงทัศนะว่า ทัศนคติต่อภาษาถิ่นของคนมีบทบาทพอสมควร ในการผลักดันให้เกิดการแปรและอาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างถาวรของ (h) โดยเปลี่ยนแปลงไปสู่ทิศทางที่มีการใช้รูปภาษาที่มีศักดิ์ศรีจากภาษามาตรฐานมากขึ้นในอนาคต

งานวิจัยที่ 7 ความสัมพันธ์ระหว่างการแปรของ (r) ในภาษาไทย และในภาษาอังกฤษ ตามตัวแปรทางสังคมของผู้พูดในกรุงเทพฯ ของบุญเรือง ชื่นสุวิมล (Chunsuvimol 1993)

รูปแปรที่สำคัญของ (r) ในแต่ละภาษาได้แก่ เสียงลิ้นกระทบ [r] เสียงเปิด [ɹ] เสียงข้างลิ้น [l] และไม่ออกเสียง [Ø] ผลการศึกษาพบว่า ในภาษาไทย ผู้พูดใช้ [l] และ [Ø] มากที่สุด ส่วนในภาษาอังกฤษ [ɹ] เป็นรูปแปรที่เกิดมากที่สุด ส่วนตัวแปรทางสังคมพบว่า เพศหญิงมีแนวโน้ม จะใช้รูปแปรที่มีศักดิ์ศรี [r] และ [ɹ] มากกว่าเพศชาย ผู้ที่อยู่ในตำแหน่งที่สูงกว่ามีแนวโน้มใช้รูปแปรที่มีศักดิ์ศรีมากกว่าผู้ที่อยู่ในตำแหน่งต่ำกว่า ผู้มีภูมิลำเนาภาษาอังกฤษมาก ใช้รูปแปรที่มีศักดิ์ศรีมากกว่าผู้มีภูมิลำเนาภาษาอังกฤษน้อย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย